ՍԻՕՆ

ԱՄՍԱԳԻՐ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ
ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ
ԵՐՋԱՆ ՄԻԱՄԵԱՅ

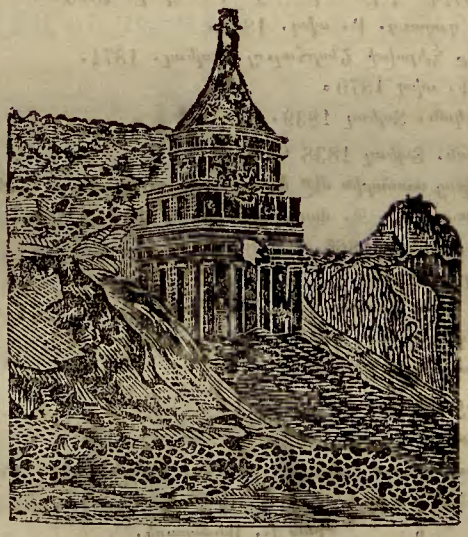

ՅԵՐՈՒՍԱՂԷՄ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄՐԲՈՑ ՅԱԿՈՎԲԵԱՆՑ
1874

ՅՈՒՅԱԿ ԳՐՈՑ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՒԱԳԵԼԱԿԱՆ ԱԹՈՌՈՑՄ

ՍՐԲՈՑ ՅԱԿՈՎԲԵԱՆՑ

ԵՒ ԱՐՃԱՒՈՒԹԻՒՆՔ ՆՈՑԻՆ

	Ղրս	Փյս.
Ակնէս, Հայերենէ վրաց՝ ի Տաճկերէն Յ. Ֆիւրքճեանցի. տպեալ 1872.	4	
Աղօթագիրք Արքազան տեղեաց, աշխարհիկ լեզուաւ.	2	
Անուրջք՝ ի Սիա, ոտեաց Մ. Թաթուլ. 1869.	1	20
Առաքինութեան ճամբան, կամ Մենոտր մանկանց, թարգմանեաց Տ. Հ. Թ. Ս.	7	
Աւետարան սուրբ. Ս. Եկեղեցւոյ մէջ կարդացուելիք աւետարաններն են.	30	
Աւետարան վոքր, Տպեալ 1867.	6	
— նոյնը Կամակարանով. Տպեալ 1867.	12	
— նոյնը ճաշու. Տպեալ. 1868.	30	
Բանախօսութիւն, աշակերտաց հայոց մէջ. Բ. Տիլ 1874.	1	
Բացատրութիւն Հրաժարման եւ զղջման եւ առաւօտեան եւ ղեպոց շնորհակալ. (*)	6	
Գագիկ վերջին արքայ Հայոց Բագրատունի, աղբերգութիւն. Տպ. 1672.	5	
Գործք Առաքելոց, Տպեալ 1867.	6	
Գործք Ոսկեղինիկ Սամուէլ Ռաբբի Հրեի. Տպեալ 1867.	3	
Գուշտանք. Տպեալ 1867.	3	
Եղիշէ, պատմութիւն վարդանանց պատերազմին ընտիր գործ նախնեաց.	7	
Երեւոյթ կրից. Տպեալ 1851.	7	
Երկու խօսք, հկեղեցւոյ պաշտօնէից ուղղուած. Տպեալ 1873.	3	
Եփրեմ խուրի, աղօթագիրք, գործ նախնեաց, Պ. տպագ. 1870.	7	
Զանազանութիւն հինգ գաղուց. Բ. տիպ. 1862.	40	
Ընդհանրական թուղթք Կերսխի Շնորհալւոյ. Տպեալ. 1871.	18	
Թանգարան խրատու. Գ. տիպ 1870.	18	
Թախօրի տեառնակ տարեկան, Տպեալ 1839. (*)	3	
— նոյնը չաբաթեան. Տպեալ 1838 (*)	2	20
— նոյնը Ս. Յակովբայ տաճարին մէջ կատարուած թախօրներու համար	4	
Թուաբանութիւն համառօտ, Ս. Պ. Փափազեանցի, Պ տիպ. 1869.	3	
Ժամագիրք խոշորագիր. Տպեալ 1866.	20	
Ժամագիրք սուրբ. Տպեալ 1870.	50	
Իննդիր Ս. Տեղեաց եւ նորա պաշտօնական քննութիւնը, Տպեալ 1871. (**)	6.	
Խորհրդածութիւն Ս. պատարագի, գործ նախնեաց. Տպեալ 1842.	10	
Խորհրդատետր Ս. պատարագի. Տպեալ 1873.	10	
Կարգադրութիւն առաղնութեան, Տպեալ 1871.	5	
Կենսագրութիւն-Բառգալայ, Տպեալ 1869.	2	
Կտակարգիր հոգեշահ բանից. գրեց Աբգար Խոճենց. Տպեալ 1853.	6	
Կրթարան Աւետարանական բանից, Գաս Ա. Սիմեն Պետրոս.	1	20
» » » Գաս Բ. Յակոբայ.	1	20
» » » Գաս Գ. Որդիք Աստուծոյ.	1	20
Հաճախատուութիւն երիտասարդ առաքելոց, հանգերձ յաւելուածով.	4	
Համառօտութիւն Քրիստոնէական ուսման. Տպեալ 1873.	4	
Հայկի վիպաց. Տպեալ 1852. (*)	6	

ՅԱՆՁՕԹՈՒԹԻՒՆ

Որ եւ ասպղնիւը (*) նշան գրքին հասցեագիրը ընծայուը ի յոյժ.
Իսկ երկուքը (**) բաժնուելի ասպատծ ընծայուը։

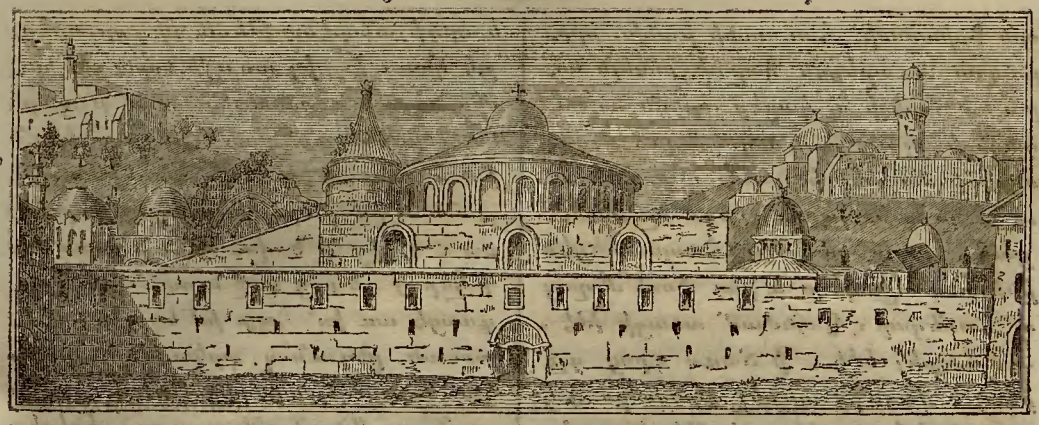

ՍԻՈՆ

ՀՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ
ԹԻՒ 11.

ԱՄՍԱԳԻՐ

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 30
1874.

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԳԻՏԱԿԱՆ

ՄԱՐԳԱՐԷԱԿԱՆ ՅԱՐԱՑՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆԱՑ (*)

«Ընդ՝ ձայնէ նա՝ թէ եկեն նա յաշխարհ քարոզել զՔրիստոսութիւն Աստուծոյ, աւետարանել զարդարութիւն վասն փրկութեան մարդկան, զանկատարութիւն և զանբասնութիւն զհոգիս և պատարագ Հրեից, քան այնմ թէ. «Բազում արարեր դու տէր Աստուած իմ զսքանչելիս քո, և խորհուրդք քոյ ոչ ապ է, որ նմանիմիլ քեզ։ Պատմեցի և խօսեցայ, և քառասքանչ եղեն քան զթիւս. ընդ զոհս և ընդ պատարագս ոչ հաճեցար։ լսելիս հաստատեցեր ինձ, զողջակէզս և զպատարագս ոչ խնդրեցեր։ Յայնժամ ասացի թէ, ահաւասիկ գամ ես, ի գլուխս գրոց գրեալ է վասն իմ։ Աստնել զկամս քո Աստուած իմ կամեցայ, և զօրէնս քո ի միջ որովայնի իմոյ։ Աւետարանեցի զարդարութիւն քո յեկեղեցիս մեծս, ահա զշրթունս իմ ոչ արգելից ի քէն։ Զմէր դու գիտացեր, զի զարդարութիւն քո ոչ ծածկեցի ի սրտի իմում, զճշմարտութիւն քո և զփրկութիւն քո։ Ասացի և ոչ խափեցայ զողորմութիւն քո և զճշմարտութիւն քո ի ժողովրդենէ մեծ է»։ Սաղ. Լ. 7–13։

Եթէ այս մարգարէութիւն էր վա-

(*) Շարունակութիւն տես թիւ 10։

սըն Քրիստոսի՝ հաւատոյ բանիւ սըրբացան Աւետեացն Պօղոսի յասելն նոցա. «Քանզի ոչ կարէր արիւն նոխազաց և ցլուց բառնալ զմեղս. վասն որոյ ի մտանել իւրում յաշխարհ ասէ. զոհս և զպատարագս ոչ կամեցար, բայց զմարմին հատուտեցեր ինձ. ընդ ողջակէզս և ընդ վասն մեղացն ոչ հաճեցար։ Յայնժամ ասացի Թէ. ահաւասիկ եկի, ի ճառս գրոց գըրեալ է վասն իմ առնել զկամս քո Աստուած։ Վերագոյնն ասէ, Թէ ընդ զոհս, ընդ պատարագս և ընդ ողջակէզս և ընդ վասն մեղացն ոչ հաճեցար, և ոչ կամեցար, որ ըստ օրինացն մատուցին։ Ապա ասէ, ահաւասիկ գամ առնել զկամս քո Աստուած, մերժէ զառաջինն, զի զերկրորդն հաստատեսցէ։ Ո՛ր կամօք և մեք սրբեցաք ի ձեռն պատարագի մարմնոյ Յիսուսի Քրիստոսի միանգամ։ Եւ ամենայն քահանայապետ կայ հանապազորդ ի պաշտօնեան, և զնոյն պատարագս մատուցանէ բազմիցս անպակաս, որք ոչ երբէք կարողք են բառնալ զմեղս։ Իսկ սա զմին վասն մեղացն մատուցեալ պատարագ, և մշտնջենաւոր նստաւ ընդ աջմէ Աստուծոյ»։ Եբր. ժ. 4—12։

Երկրորդ՝ ընտրութիւն Տեառն մեզոյ ի միջոց ազգացն Հրեից առ ի լինել փրկիչ և Թագաւոր Իսրայէլի. կանխաւ գուշակեալ է ի Դաւթայ խորհրդաւոր նշանօք առ գէմս իւր, ըստ այմ Թէ. «Ի Տեառնէ է օգնութիւն սրբոյն Իսրայէլի Թագաւորին մերոյ։ Յայնժամ խօսեցար տեսլեամբ ընդ որդիս քո, և ասացեր. Եդից զօգնութիւն իմ ի վերայ հզօրին, և բարձր արարից զընտրեալն ի ժողովրդենէ իմմէ։ Գտի զԴաւիթ ծառայ իմ և իւղով սրբով իմով օծի զնա։ Ձեռն իմ ընկալցի զնա, և բազուկ իմ զօրացուցցէ զնա։ Մի մեղիցէ նմա թշնամի, և որդի անօրէնութեան մի չարչարեսցէ զնա։ Հարից առաջի նորա զթշնամիս նորա, և զատելիս նորա ի պարտութիւն մատնեցից։ Ճշմարտութիւն իմ և ողորմութիւն իմ ընդ նմա, և յանուն իմ բարձր եղիցի եղջիւր նորա։ Եդից ի ծովս զձեռն նորա, և ի վերայ գետոց զաջ նորա։ Նա կարդասցէ առ իս՝ Հայր իմ ես դու, Աստուած ընդունող փրկութեան իմոյ։ Ես անդրանիկ արարից զնա և բարձր քան զամենայն թագաւորս երկրի։ Յաւիտեան պահեցից նմա զողորմութիւն իմ, և ուխտ իմ հաւատարիմ ընդ նմա։ Հաստատեցից յաւիտեանս յաւիտենից զզաւակ նորա, և զաթոռ նորա որպէս զաւուրս երկնից»։ Սաղ. ԼՀ. 19—30։

Քրիստոս կոչի անդրանիկ ամենայն արարածոց եւ Թագաւոր Թագաւորաց, ըստ այմ Թէ. «Որ է պատկեր անեղութեան Աստուծոյ, եւ անդրանիկ ամենայն արարածոց։ Զի նովաւ հաստատեցաւ ամենայն ինչ, որ ինչ յերկինս, և որ ինչ յերկրի, որք երեւին, և որք ոչ երեւին, եթէ աթոռք, եթէ տէրութիւնք, եթէ պետութիւնք, եթէ իշխանութիւնք, ամենայն ինչ նովաւ և ի նմա հաստատեցաւ։ Կող. Ա. 15—16։

Եւ ի Յայտնութեան Յովհաննու ասի. «Եւ նեղեր ի վերայ պատմուճանի իւրոյ և ի վերայ անդաստանի իւրոյ գիր գրեալ. Թագաւոր Թագաւորաց եւ Տէր տերանց»։ Ժթ. 16։

Ըստ այմ է տեսանել եւ ի բան Սրբազան Պօսուէի հօրն, յասելն նոցա Թէ. «Աստուածային ընտրութիւն յայլ ինչ գերագոյն քան զոր Թըլեբին ի վերին երեսս հայեցուցանէ ըստմուս։ Յ ա՛ս խոստացեալն անդ ասրեմն Մեսիա այն իբրեւ որդի Աբրահամու, հանդերձեալ էր լինել և որդի

Դաւթի եւ Թագաւորացն Յուդայ։ Խոստումն Աստուծոյ առ Դաւիթ՝ եւ թէ ահաւասիկ նորա կացցէ յաւիտեան, ի Մեսիայն ունէր զիատարուածն եւ յանվախճան Թագաւորութիւն նորա։ Սողոմոն՝ որ ընտրեցաւ պայազատել զնա՝ օրինակէ զՄեսիայն. վասն որոյ և ասացյ Աստուած զնմանէ. «Ես եղէց նմա Հայր, և նա եղիցի ինձ յորդի»։ Եւ յայտ է՝ զի ոչ ուրեք խօսեցաւ Աստուած այսպէս զուարէրէ ի Թագաւորացյ կամ ի մարդկանէ։

Ա յսպէս ի վեր քան զամենայն ժամանակս առ Դաւթիւ եւ որդւովք նորա յայտնի լինէր խորհուրդ գալստեան Մեսիային հրաշալի մարգարէութեամբք, որքան զարեգակն պայծառ և լուսաւոր էին»։ Վէպք ազգացյ Ա. Հատոր, երես 316։

Երրորդ՝ երգեն մանկանցյ ի տաճարին՝ յորժամ Քրիստոս, Թագաւորն փառացյ, մտանէր Երուսաղէմ, նախաճառէ Դաւիթ ի Սաղմոսի իւրում, ըստ այնմ թէ. «Ա յսօր է զոր արար Տէր. եկայք ցնծասցուք և ուրախ եւ զնցուք ի սմա։ Ո՛ Տէր փրկեա, ո՛ Տէր առաջնորդեա. օրհնեալ՝ որ գալոց ես յանուն Տեառն, և օրհնեցաք ձեզ ի տանէ Տեառն։ Տէր Աստուած մեր երեւեցաւ մեզ. արարէք տօնս ի բազխութեան կանխաւ մինչեւ յանկիւնս սեղանոյ»։ Սաղ. ՃԺԷ. 24–27։

Դարձեալ՝ «Համբարձաւ մեծմայել չուրթիւն քո ի վերոյ քան զերկինս։ Ի բերանոց մանկանց տղայոց և ծնելն դեռց հաստատեցեր զօրհնութիւն»։ Սաղ. Ը. 2։

Ըստ այմ է տեսանել և ի Մատ. ի գլ. ԻԱ. հմ. 9. ուր ասի. «Եւ ժողովրդքն որք առաջի և զկնի երթային, աղաղակէին և ասէին՝ Օրհնութիւն որդւոյ Դաւթի. Օրհնեալ որ գայ յանուն Տեառն, օրհնութիւն ի բարձունս»։

Դարձեալ, «Իրրեւ տեսին քահանայապետքն և Դպիրքն զքանչելիսն՝ զոր արար, և զմանկունսն՝ որք աղաղակէին ի տաճարին եւ ասէին, Ովսաննայ. օրհնութիւն որդւոյ Դաւթի, բարկացան»։ ԻԱ. 15։

Եւ ի նոյն գլուխ ՃԺ. հմ. 22. Դաւիթ կոչէ զՔրիստոս «Վէմն, զոր անարգեցին շինողքն, նա՝ ասէ, եղեւ գլուխ անկեան»։ Քանզի վարդապետք և առաջնորդք Հրէից, որք պարտ էին լինել շինողք եկեղեցւոյն, որոյ վէմն էր Քրիստոս, անարգեցին։ Սմին ազգաւ նա ինքն Քրիստոս տէրն մեր զոյս բան ի դէմս ասէր. «Զի՞ գէ երբէք ընթերցեալ ձեր ի գիրս. Վէմն՝ զոր անարգեցին շինողքն նա եղեւ գլուխ անկեան. ի Տեառնէ եղեւ այս, և է սքանչելի յաչս մեր»։ Մատթ. ԻԱ. 42։

Ըստ այմ է եւ Յեփեսացին ի գլ. Բ. հմ. 20–22, ուր ասի. «Եւ նեալք ի վերայ հիման Առաքելոց և Մարգարէից։ Որոյ է գլուխ անկեանն Յիսուս Քրիստոս։ Յորում ամենայն շինուածն յօդեալ և պատշաճեալ աճէ ի տաճար սուրբ տեառն։ Յորում և դուք ընդ նմին շինիք ի բնակութիւն Աստուծոյ հոգւով»։

Եւ ի Յաղագն Կաթուղիկեացյ ասէ. «Քանզի կայ իսկ ի գիրս. Թէ ահա ածից ի Սիոն վէմ ընտիր, գլուխ անկեան պատուական, և որ ի նա հաւատասցէ, մի ամաչեսցէ։ Ձեզ այսուհետեւ հաւատացելոց վէմ պատուական. իսկ անհաւատից, վէմ՝ զոր անարգեցին շինողքն, նա եղեւ գլուխ անկեան։ Եւ վէմ գլորման և վէմ գայթակղութեան նոցա, որք դայթակղին ապստամբելոքն ի բանէն՝ յոր և եդան»։ Բ. 6–8։

Զորրորդ՝ նախաձայնէ Դաւիթ նա

և վասն չարչարանաց Տեառն՝ ի ձեռն իշխանաց և ժողովրդոյն Հրէից, ըստ այնմ թէ. «Ընդէր խառնեցան հեթանոսք, և ժողովուրդ խորհեցան ի սո՛ւտս։ Յանդիման եղեն թագաւորք երկրի, և իշխանք ժողովեցան ի միասին վասն Տեառն և վասն օծելոյ նորա»։ Սաղ. Բ. 1–2։

Ըստ այմ է և ի Գործս առաքելոց ի գլ. Դ. հմ. 26–27. ուր ասի. «Որ ի բերանոյ Հոգւոյն Սրբոյ աւուցեր. Ձի՞ խորհեցան հեթանոսք և ժողովուրդք խորհեցան ի սո՛ւտս։ Յանդիման եղեն թագաւորք երկրի, և իշխանք ժողովեցան ի միասին վասն Տեառն և վասն օծելոյ նորա»։ Ժողովեցան արդարեւ ի քաղաքիս յայսմիկ ի վերայ սրբոյ Որդւոյ քո Յիսուսի, զոր օծեր Հերովդէս և Պոնտոս Պիղատոս ազգօք և ժողովրդովք Իսրայէլի»։

Հինգերորդ՝ գուշակէ Դաւիթ անգամ Թշնամանս, անտանելի չարչարանս և մահ, զոր կրեաց Յիսուս ի Հրէից, ըստ այնմ թէ. «Շուրջ եղեն զինեա՛ շունք բազումք, և ժողովք չարաց պաշարեցին զիս։ Ծակեցին զձեռս իմ, և զոտս իմ, և թուեցին զամենայն ոսկերս իմ. նոքա հայեցան և տեսին զիս։ Բաժանեցին զհանդերձս իմ ի մէջ իւրեանց, և ի վերայ պատմուճանի իմոյ վիճակս արկանէին»։ Սաղ. ԻԱ. 16–18։

Դարձեալ, «Եասաւն ի՛ կերակուր ինձ լեղի, և ի ծարաւ իմ արբուցին ինձ քացախ»։ Սաղ. ԿՀ. 23։ Եւ եւս, «Աստուած իմ, Աստուած իմ, նայեա առ իս, ընդէ՞ր թողեր զիս»։ ԻԱ. 1։

Այս ամենայն կատարեցան ի Քրիստոս ի ժամ Չարչարանաց եւ ի Խաչելութեան իւրում, զորոյ ի յաւետս սրանչելագործեալ է ամենայն. տե՛ս ի Մատթ. ԻԷ. 1–46։ Ի Մարկ. ԺԵ. 1–35։ Ի Ղուկ. ԻԳ. 1–46. և ի Յովհ. ԺԹ. 1–30։

Վեցերորդ՝ գուշակէ Դաւիթ նաև զյարութենէ Տեառն, ըստ այնմ թէ. «Ձի ոչ թողցես զանձն իմ ի գժոխս, և ոչ տացես սրբոյ քումմ տեսանել զապականութիւն»։ Յուցեր ինձ զճանապարհս քո կենաց. լցուցեր զիս ուրախութեամբ երեսաց քոց ի քաղցրութենէ վայելչութեան աջոյ քոյ միշտ յաւա՛տ»։ Սաղ. ԺԵ. 10–11։ Եւ այս խոսփանգս կատարեցաւ ի Քրիստոս. զի որպէս յայտ է, զինքն երկից աւուրց յարեաւ նա ի մեռելոց, և մարմին նորա ոչ եւս տեսանէ ապականութիւն, ըստ այնմ թէ. «Յառաջագոյն ծանուցեալ խօսեցաւ վասն յարութեան Քրիստոսի. զի ոչ թողաւ ոգի նորա ի գժոխս, և ոչ մարմին նորա եւս տեսանէ ապականութիւն»։ Գործ. Բ. 31։

Դարձեալ ի նմին ասի, «Ձի զնոյն Աստուած կատարեաց առ մեզ որդիս նոցա յարուցեալ զՅիսուս. որպէս և ի Սաղմոսին գրեալ է երկրորդում. «Որդի իմ ես դու, և ես այսօր ծնայ զքեզ»։ Եւ զի յարոյց զնա ի մեռելոց, և ոչ եւս դառնալոց է յապականութիւն։ Այսպէս ասէ. «Եւթէ տայց ձեզ սրբութիւնսն Դաւթի հաւատարիմ», քանզի և ի միւսում ասէ, «Ոչ տացես սրբոյ քումմ տեսանել զապականութիւն»։ Ա. Գլ Դաւիթ յաղագ անձ իւրում պաշտաց, և ի կամ Աստուծոյ ննջեաց, եւ յաւելաւ առ հարս իւր. եւ եւս զապականութիւն։ «Բայց զոր Աստուածն յարոյց ոչ եւս տեսանէ ապականութիւն»։ ԺԳ. 33–37։ Եւ ի Կարնթացւոյն ասէ, «Ձի ես ձեզ զնոյն նախ ուսանդեցի. զոր և եան ընկալայ. թէ Քրիստոս մեռաւ վասն մեղացն մերոց ըստ գրոց։ Եւ զի թաղեցաւ, և թէ յարեաւ յաւուր երրորդի ըստ գրոց. ԺԵ. 3–4։

Եօթներորդ՝ նաև գաւազանի Դաւթի զհամբարձումն Քրիստոսի յերկինս. զնաւին ընդ աչմէ Հօր, զերկնային Թագաւորութիւն նորա, և լինին քահանայապետ ըստ կարգին Մելքիսեդեկի. ըստ այնմ Թէ. «Լեառն ընդ որ հաձեցաւ Աստուած բնակիլ ի նմա. քանզի և Տէր իսկ բնակեցի ի նմա իսպառ։ Կառք Աստուծոյ բիւրապատիկք՝ հազարք ուղղիչք, եւ Տէր ի նոսա ի Սինէ սրբութեան իւրոյ։ Ել ի բարձունս և գերեաց զգերութիւն։ Էառ ասպար, բաշխեաց պարգեւս, և եհաս որդւոց մարդկան. քանզի Թերաց հաւատից եւս բնակեալ եղիցին ի նըմա»։ Սաղմոս կն. 16–18։

Ահա այս է յայտնի նկարագիր Քրիստոսի Փրկչին մերոյ, և ի համբառնալն յերկինս գերեաց պիշխանութիւն առաւնալի, և եհաս պարգեւս արքայ մարդկան պնորհս Հոգւոյն Սրբոյ, ըստ այնմ Թէ. «Ա յլ իւրաքանչիւր ումեք ի մեզ տաեալ է շնորհս ըստ չափու պարգեւացն Քրիստոսի. վասն որոյ ասէ, «Ել ի բարձունս գերեաց զգերութիւն, եւ եհաս պարգեւս արքայ մարդկան»։ Եփես. Դ. 7–8։

Եւ ի Կողոսացիսն ասէ. «Մերկեաց պիշխանութիւնս եւ զգեստութիւնս, յայտ յանդիման խայտառակեաց նշաւակեալ զնոսա յանձին իւրում ի յաղթութեան իւրում»։ Եփես. Բ. 15։

Դարձեալ ի հարիւր քսներորդում Սաղմոսի ասէ. «Աստ Տէր յՏէր իմ նիստ ընդ աջմէ իմմէ մինչեւ եդից զթշնամիս քո պատուանդան ոտից քոց։ Գաւազան զօրութեան առաքեսցէ քեզ Տէր ի Սիոնէ. և տիրեսցես դու ի մէջ թշնամեաց քոց։ Ընդ քեզ է սկիզբն աւուր զօրութեան ի վայելչութիւնս սրբոց քոց յարգանդէ յառաջ քան զլուսեակ ծնայ զքեզ։ Երդուաւ Տէր և ոչ եւս պղծասցի, թէ դու ես քահանայ յաւիտեան ըստ կարգին Մելքիսեդեկի, և Տէր ընդ աջմէ քումմէ»։ Ա յս մարգարէութիւն ամենայն իրօք հաւատաւ թէ վասն Քրիստոսի ասէ Դաւիթ. «Ասաց Տէր յՏէր իմ», և այլն. ըստ այնմ Թէ, «Եւ ի ժողովիլ փարիսեցւոցն եհարց ցնոսա Յիսուս և ասէ. Զիա՞րդ Քրիստ ձեզ վասն Քրիստոսի, որ որդի է. ասեն ցնա՝ Դաւթի։ Ասէ ցնոսա Յիսուս, Իսկ զիա՞րդ Դաւիթ հոգւովն կոչէ Տէր և ասէ. «Ասաց Տէր յՏէր իմ, նիստ ընդ աջմէ իմմէ, մինչեւ եդից զթշնամիս քո պատուանդան ոտից քոց»։ Մատ. ԻԱ. 41–44։ Ըստ այսմ է և ի Գործս առաքելոց, ուր ասէ, «Զի ոչ եթէ Դաւիթ եւ յերկինս. ասէ իսկ ինքն՝ Ասաց Տէր յՏէր իմ», և այլն որ գինի։ Բ. 34–35։

Եւ Յեփրայեցիսն ասէ. «Նմանպէս և Քրիստոս ոչ եթէ անձին ինձ չուք եդ լինել քահանայապետ, այլ որ ի նմա ասեցաւ առ նա Թէ՝ Որդի իմ ես դու, ես այսօր ծնայ զքեզ»։ Որպէս և ի միւսումն ասէ, «Դու ես քահանայ ըստ կարգին Մելքիսեդեկի»։ Է. 5-6։ Դարձեալ ի նոյնում ասէ, «Եւ եւս առաւել յայտ է, Թէ ըստ նմանութեան Մելքիսեդեկի յայանեցաւ այլ քահանայ։ Որ ոչ ըստ մարմնաւոր պատուիրանին եղեւ, այլ ըստ զօրութեան կենացն անվախճանից։ Քանզի վկայեցաւ Թէ. «Դու ես քահանայ ըստ կարգին Մելքիսեդեկի»։ Է. 15, 16, 17։

Եւ եւս. «Իսկ զորդին ասէ. Աթոռ քո Աստուած յաւիտեանս յաւիտենից. գաւազան ուղղութեան, գաւազան արքայութեան քո. սիրեցեր զարդարութիւն և ատեցեր զանիրաւութիւն։ Վասն այնորիկ ետց զքեզ Աստուած Աստուած քո իւղով ուրախութեան առաւել քան զընկերս քո.

'ի նոյն , ա . 8 , 9 :

Եւ 'ի Գործս առաքելոց 'ի գլ . ժ . հմ . 33 ասէ , « Զ Յիսուս՝ որ 'ի նա զարեւէկ , զոր էօծ Աստուած հոգւով Սրբով և զօրութեամբ :

Եւ 'ի Յովհաննու ասէ . « Զի զոր Աստուած առաքեաց , զբանն Աստուծոյ խօսի . զի ոչ եթէ չափով տայ Աստուած զՀոգին՝ Հայր սիրէ զՈրդի , և զամենայն ինչ եւս 'ի ձեռս նորա » : Գ . 34 , 45 :

Յայմ ամենայնի յայտնապէս նը կարագրի Թագաւորութիւն եւ քահանայութիւն Քրիստոսի յաւիտեան : Ըստ այմ է եւ բան սրբազան Հօրն Պօսուէի յասելն իւրում . « Յառաջագոյն եւս ինա Դաւիթ՝ եւ երգեայ զնա գեղապանծ և անհամեմատ օրինակ : Բազում անգամ միա եղեալ զիւրում որդւոյ իւրոյ Սողոմոնի հռչակել . ահա անդէն նորա հայր հոգւովն , և 'ի հիացման եղեալ՝ տեսանէր զմին գերագոյն փառօք և իմաստութեամբ քան զՍողոմոն : Տեսանէր զՄեսիան բազմեալ յաթոռ հաստատութեան առաւել քան զարեւ և զլուսին : Տեսանէր խոնարհեալ առ ոտիւք նորա զամենայն ազգս , եւ զամենեսեան օրհնեալ ըստ խոստմանն եղելոց առ Աբրահամ : Եւ 'ի վեր ևս կորոզութեամբ հշռեալ զմիոս՝ տեսանէր զնա 'ի վայելչութիւն սրբոց յառաջ քան զաբուսեակ ծնանելով յաւիտենից 'ի ծոց հօր իւրոյ , քահանայապետ մշտնջենաւոր . որում ոչ այլ ոք յաջորդէ . և ոչ ինքն ումեք յաջորդեալ . անցեալ նաեւ քահանայապետ ոչ ըստ կարգին Ահարոնի , այլ ըստ կարգին Մելքիսեդեկի . կարգ նորահրաշ անծանօթ օրինաց անտի : Տեսանէր զնա նստեալ ընդ աջմէ Աստուծոյ , հայելով 'ի բարձանց երկնից , արկեալ առ պատուան դահոյք ոսկւոյ զՔրիստոսիս իւր :

Հիացեալ Դաւիթ ընդ չքնաղ տեսարանն , այլ յայլմէ լինի 'ի փառս որդւոյն . և Տէր իւր կոչէ զնա » : Ա . Հատոր , երես . 317 :

Ուխերտդ՝ են և այլ և այլ նկատողութիւնք երեւելի հանդամանաց անձին Քրիստոսի , զորս Դաւիթ ցլինծալով երգէ յեօթանասունն և միերրորդում սաղմոսարանի իւրում Թէ . « Աստուած զնորաւունս քո ազգացի տուր , և զարդարութիւն քո որդւոյ Թագաւորի » : և այլն որ գինի , համար 1—20 :

Արդ՝ գնկարագրական մարգարէ Դաւիթ ոչ կարէաք լմնանալ . եթէ էին այնք խօսեցեալ վասն Քրիստոսի Փրկչին մերոյ , քանզի 'ի բազում յայնցանէ երեւի զի Դաւիթ նկարագրեալ է 'ի գէմս իւր կամ որդւոյ իւրոյ Սողոմոնի , եթէ Քրիստոս ինքն , առաքեալք նորա և վարդապետք եկեղեցւոյ ոչ էին վկայեալ զայնցանէ նշանակեալ 'ի Քրիստոս . մանաւանդ զի եւ զբազում յայնցանէ առեալ էին Հրեայք վասն գալստեան Մեսիային և Թագաւորելոյ նորա որ 'ի հարց անտի նոցա ակնկալեալք , մանաւանդ 'ի ժամանակին յոր ծնաւ Յիսուս , վասնորոյ չը կարէաք տալ զայնս Դաւթի , կամ որդւոյ իւրոյ Սողոմոնի :

(Շարունակելի :)

ՀԱՒԱՏՔ ԵՒ ՅՈՅՍ

Ո՛հ, ինչպէս մաքուր է և Աստուծոյ արժանի աւանդ գործածոյ սրտի նուիրումը ՖԻՆԵԼՈՆ

Արդ վախցուր զմեզ Աստուածմէդ , լսէ տալն Թէ վախնայ իր հօր վրէժխնդրութենէն , հայր մը վրէժ չը խնդրէր՝ այլ կը պատժէ . իր բարկութիւնը՝ իր տուած հարուածոյն պէս

արագ է, իր սերը միայն յաւիտենական։ Առաջին պատուիրանը չէ. "Երկիր՝ ի ցեռունէ մինչեւ յօտակուճն եւ յարհաւիրս" այլ "Սիրեսցես զՏէր Աստուած քո յամենայն սրտէ քումմէ"։ Աղաւթներուն կը թողում անգութ կարծիքը, և իմ բնութենէս ծնունդ առած չարեաց ծանրութեան տակ ընթանալով կը դիմեմ առ այն որ ըսաւ. "Եկայք առ իս ամենայն աշխատեալք և բեռնաւորք և ես հանգուցից զձեզ"։ Աբեներուն Աստուածն, մարդոց Աբարիչը, Թշուառաց ապաւէնը մարդկային ազգին բռնակալ չէ։

Աստուած իմ, Հայր իմ, ընդունէ այս հոգին որ խաւարի ծոցէն առ քեզ բարձրացաւ, այս միտքը որ քո լոյդ կը փնտռէր, այս խորհուրդը որ կը փոխարքէր դէպ ընթերցողը, և այս սիրտը որ կը համարձակէր դէպ սիրելու. դուն գիս չը պիտի պատժես ճշմարտութիւնը փնտռելուս համար, գիս չը պիտի պատժես քո բարի լրջոյդ հաւատալուս համար, երբ բնութեան մէջ համայն տարերք քոյդ բարութեան վկայ կը խօսին։

Ի՛նչպէս պիտի կարենամ հաւատալ քոյդ յաւիտենական վերմոլնդրութեան, երբ կը տեսնեմ՝ որ Աբեւը իմ գլուխս վրայ կը փայլի, դաշտերը հունձքերով կը ծածկին. և քոյդ աչը իմ առջեւս կը սրեէ այն գանձերը, որոց անարժան էի. ինչ որ մեզայս մէջ ինձ շռայլեցիր՝ երկրաքարշ կիրքերէն հեռանալուս տասն չինէն պիտի պատնան. մեզասարս էի և ինձ պարգեւ սիր անհուն վայելչութիւններ, տկար էի և ջուտ և դուն յիս ներշնչեցեր գերբնական պատկեր մի որ գիս առ քեզ կը կոչէր։ Զար մարդիկ դէպ ինծի պէս չար լրոն, դժոխք, ապաշաւանք, քաւութիւն դատապարտութիւն աղաղակեցին՝ ես անոնց խօսքերուն շատ հաւատք չէի ընծայեր. բայց ով Աստուած իմ, ի քեզ սրսկիմ հաւատք ընծայեցի։

Ինձ կըսէին թէ դուն սոսկալի ես, բնութիւնը ինձ կըսէր որ դուն բարերար ես, իմ սրտիս ձայն և խղճիս նախատպատումը ինձ կըսէին որ դուն ողորմած ես և գթած. անոնք գքեզ սակաւներուն Աստուած կը կոչէին, և օրէնքն ասող, որ իր լոյսը և արդարութիւնը իր շուրջ գարձող քրեան ինն աշխարհաց վրայ կը հեղուր, ինձ կըսէին թէ դուն սիրեվերայ Աստուածն ես։ Քո թագաւորութեանդ սահմանը անձուկ կը գծէին, ես չեմ կրնար ոչ սահմանը ըմբռնել եւ ոչ վախճանը մտածել։ Քո պատուէրներն, ով իմ Աստուած, վերժիմդրութիւնն կը նեղվին, դուն վերժ պիտի լռածես։

Խեղճ մահկանացուի մը հրամայն կընես իր թշնամիները սիրելու, դքեզ արհամարհող որդը պիտի ջախջախես, իմ մտացս անկարողութիւնէն և հանճարոյս ունայնութիւնէն առ իմ առնելու գիս մշանջենաւորապէս պիտի պատժես։ Ինչպէս կատարելութիւնը սրբութեան անտեսաւ պիտի ըլլայ, ինչպէս բարութիւնն զղջման անտղք պիտի ըլլայ, մեծ վայելչութիւնն աշխարհիս վրայ տգատակաց վրայ դժոխք և տանջանք պիտի շռայլէ, յորս բարութեան միայն կը հանդիսիմ։

Էմմէ Մարլէն — Թարգ.
Զաքար Մ. Համբարձումեան,
Ո–խպա–ղ։ — Ներսիսեանց։

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Հետեւեալ հետաքրքրաշարժ կատակները, որոնց մէջ ամենքն ալ ծանօթ են, ամենուն ալ ծանօթ են, ամենուն ալ ծանօթ են, ամենու

Նաև սովորութիւն ունին տարին մի օր Բուենկիներուն մէկին սենեակ գնալը, և միւս Բուենկիները հոն հաւաքել, ուր մեծ Բուենկին այսինքն քրմապետը բարձր տեղ մը բազմելով, ժողովուրդը անոր առջեւը խնալով երկրպագութիւն կ'ընէ, և ձեռնամած ի գուձա նստած, աղօթք և խնդրուածք ները կ'ընեն քուրմէն, յետոյ փողերը և Թմբուկները հնչեցունելով կը զարնեն և կը խաղան։

Ասոնք գրեթէ միշտ յարգանօք կը վարուին իրենց Բուենկիներուս հետ և զայն տեսած ժամանակ իւրաքանչիւր գլխակոր աչք ի խոնհ նայելով երեք անգամ ի գուձա անկեալ պիտի ըսէ. "Տէր գըթառատ, ողորմեա՛ ինձ" և յետոյ երկրպագութիւն ընելով պիտի սկսի խօսիլ, ինչ որ պէտք է, և ինչու համար որ գնացած է։

Սակայն քաղաքի չուկաներուն մէջ երբ յարաբերութիւն մը չունին, անտարբեր են։

Պրմինները ազատ են, որ կրօնի որ ուզեն կրնան հպատակիլ, և զայլս քարոզել ըստ ամենայնի ազատութիւն է։ Մինակ Թէ կուռքերը չնախատեն եւ չանարգուին։ Եթէ մէկը յանդգնի նախատելու ի մահ կը դատապարտեն։

Հնդիկները երբ ուզեն կարող են իրենց կրօնքը փոխել, բայց հայրենի ժառանգութենէն զրկուած կը համարուին ըստ տեղական օրինի։

Պրմինները գլուխ բաց կը ջրջին, ոմանք Թաշկինակ մը կը կապեն, երկայն և գեղեցիկ մազեր ունին, Թէ այր և Թէ կին, այր մարդիկ Թէ և մազ չուննին, երեսնին խոպան գերծել կուտան. ուստի շատ ժամանակ կին մարդիկնե րէն չեն որոշուիր։

Բօնտուչէրի կառապանները մինակ գոգահիմն վրայ ծամ Թող կուտան և ձախտնին երեք դիծ կը գծեն, պոց երկուքը ուղղակի և սպիտակ, իսկ մէ ջինը՝ դեղին և համ կարմիր, և համ ըստ քմայ այլ և այլ գոյներով կը ներկուին։

Ռանգնոյ քաղաքի Պրմի կառապաշտները ուրիշ քաղաքներէն աւելի սովորութիւն մը ունին, այն է, առհասարակ արք ոտքէն սկսեալ մինչեւ ցգլորտիրենց կուռ նուիրելի ծաղիկներով կը ծածկուին. նոյն իսկ կուռքերուս և ամեն պաշտածներուն պատկերներն ձեծել կուտան իրենց մարմնոյ վրայ բնաւ տեղ մը բաց չձգելով։

Եւ անոնք որ չեն ուզեր ձեծել տալ այս պատկերները, նոքա կը նախատուին։

Ա յս աղգի համար ձերմակ հովանոց առնիլը արգելեալ է, վասն զի ձերմակ հովանոցը մինակ կուռքերուն և Թագաւորին կրնայ նուիրուիլ և ոչ ուրիշ որ և իցէ անձի։

Պրմինները երբ իրենց Թագաւորին ներկայանան, նախ ներկայացողն պիտի երթայ նստի, զի ամենեւին ոտքի վրայ չի պիտի ելլեն, մինչեւ որ նախ Թագաւորն ելլէ երթայ, յետոյ ներկայացնեալն։

Պրմայ Թագաւորութեան իշխանութեան տակը ութը միլիոն Պրմի ժողովուրդ կը հաշուուի։ Իսկ ճնացեալ Պրմինները Անգլիացւոց իշխանութեան տակն են։

Պրմայ Թագաւորն իւր տուած հրամանագիրներու գլուխն այսպէս կը գրէ, "Ես արքայ ոսկէ պալատի, ոսկի գահու, սպիտակ փղի, սպիտակ հովանոցի, գեղեցիկ պարտիզի, երկոտասան դրամբ աղիւսաշէն մեծի քերդի, և բոլոր Պրմաստանու եւ նորին սահմանաց հրամայեմ" և այլն։

Հնդիկները սովորութիւն ունին վեց տարիէն մինչեւ ութ տարեկան լինելն ամուսնանալ, ամուսնանալէն ղկնի, եթէ կինը մեռնի, այրն ազատ է

ուրիշի մը հետ ամուսնանալ, սակայն կինը, ազատ չէ, եթէ երեք աւուր ամուսնացած ալ լինի, չի կրնար ամուսնանալ. այլ ամուրի կեանք վարել պէտք է, յետ այնորիկ եւ գլխի մազերը կը պիրծէ ի նշան սգոյ։

Պրմայ մէջ այր մարդ ազատ է առնել այնքան կին, որքան կարող է պահել, մանաւանդ Թագաւորը չափազանց կին ունի։

Եթէ բազմակին Պրմինը անանկանայ, կրնայ իւր առաջին կինը արձակել զայն արձակելէն զինի, իրաւունք կունենայ իւր երկրորդ, երրորդ, չորրորդ եւ այլն կանայքն վաճառել։

Թէև Անգլիացիք այս օրէնքն ջնջել կը ջանան գոնէ իրենց հլշած քաղաքներէն։

Պրմայ ննջեցեալը դագաղի մէջ դրած, և դագաղը լծակէ մը կախուած, երկու այր իրենց ուսերուն վրայ առած կը տանին, երբեմն կառքով ալ կը տանին։ Մեռելի առաջին չորս կանայք չորս թափախով մրը դեղէն կը առնին՝ Թուշնոց տալու։

Յուղարկաւորութիւնը փոխանակ որմնաբեթան ուրախ և զուարթ կը կատարեն։ Փողերով, Թմբուկներով, խուռն բազմութեամբ կ'երթան դագաղին եռեւէն։

Եւ առհասարակ ձերմակեղէն կը հագնին, և ձեռքերնին մի մի խաշոր սիկար առած ծխելով կ'երթան։ Երիկ մարդերէն աւելի վանայք կ'երթան. բայց քնաւ լալ չկայ. ննջեցեալը երբեմն վանք տանելով կ'օրհնեն, և երբեմն վանք չեն տանիր, այլ այրելէն եւ երբեմն Թաղելէն վերջ Բունկին ննջեցեալն տունը երթալով կ'օրհնէ, և զանոնք կը միխիթարէ։

Հնդիկ կրապաշտները լսանոյ բրահմուած ժամանակ կը սկսին ձնծաղներ զարնել, հրացաններ արձակել եւ ալաղաղներով տանէ ի տուն ջնջելով բլբլինձ, սիսեռ, և այլն կը մսլան, որպէս զի տանեն Գանգէս գետոյն նուիրեն, ի շնորհակալութիւն, որ ազատելով իրենց ցաւին բռնող բռնաւորն հալածելով ազատեց նորա ձեռքէն։

Լսանոյ այս խաւարտուկն յետոյ սոցա քաւիչ պրահմիները կը բժժնելին իրենց ժողովրդոյ տուները և ուղղորդ ժողովրդին կերակուրները իրենք կեփեն, իններորդ օրը մեծ պարզեւ առնելով կը մեկնին։ Ա յն ուղղ աւուր մինչեւ տան տէրն խապաս արգիլուած է խոհանոց մտնել. բայ ի բրահմինէն ոչ ոք կարող է խոհանոց մտնել։

Մանաւանդ առաջին օրը տան տէրն պէտք է որ Գանգէս գետէն տիզմ բերել տայ և խոհանոցը ծեփէ տիզմով. այսպէս ալ խոհանոցի ամանները բոլորն ալ նորոգելու է, որպէս զի պրահմինը նոր խոհանոցի և նոր ամանեղուս մէջ կերակուր եփէ։

Ա յս ժողովուրդը կով ալ կը պաշտէ ինչպէս որ շատ նիւթեր ալ կը պաշտէ, խոտելի դրսեւորութիւն ալ ունին որ կովու միզով կը լուացուին, երեսնին և բերանին միզով կը ցողեն. եւ մարմինին կ'օծանեն նոյնպէս։ Ա յսպէս ալ իրենց տուները և անօթները կը լուանան և կ'օծանեն նուիրեալ կովու միզով։

Սպն պաշտելի կովերը անարգել կերակով բայց գաւած և ուզած տեղերնին կը մտնեն կելլեն։ Եւ ինչ ուտելիք որ գտնեն կուտեն. մէկն չարգիլեր զիրենք։

Պոմպէի մէջ կրակապաշտ և արեւապաշտ Պարսիկներ եւս կան։ Կրակապաշտները, իրենց ննջեցեալները չեն Թաղեր, և ոչ ալ կ'այրեն. այլ յատուկ տեղ ունին, ուր ննջեցեալը

դնելով Թուչունները կուգան անոր ամբողջ միսը կ'ուտեն, յետ այնորիկ մեռելոյն տերը կ'ուգայ ոսկորները կը ժողովէ և կը տանի ոսկերաց համար յատուկ սահմանեալ տեղը կը պահէ ։

Ա յս ցեղն ալ բազմակին է ։

Կավազաշանները, երբ իրենց պաշտաց կով կը մեռնի, պատուաւոր կերպով [և մեծ հանդիսիւ կը տանեն կը թաղեն ։ Եւ նորա հորթը պաշտելիին տեղը յաջորդեցնելով կըսկսին զայն պաշտել ։

Պրմայ Բանկիները և Բնկուհիները այսինքն քուրմերը և քրմուհիները, ամենեւին չեն ամուսնանար, և եթէ ամուսնացեալ կնայք ուզեն բնկուհիներուս կարգ մտնել, նախ պէտք է որ իրենց այրը ձգեն, և զգեստներն փոխեն և գլուխնին գերծեն ։ (Ա յս պատգամիս մէջ, այրն ամենեւին կարող չէ կնոջ վրայ բռնանալ և արգելուլ) ։ Զգեստ փոխելէն վերջ կ'երթայ նոցա շարքը կ'ընդասուի, որքան որ կամի, և ուզած ժամանակը աղատ է դարձեալ զգեստ փոխելով դուրս ելլել և աշխարհական կարգի մէջ մտնել ։ Ա յսպէս ալ բնկուհին Թողած այրը աղատ է ուրիշ կնոջ հետ ամուսնանալ ։

Բանկիները և Բնկուհիները շատ խստակրօն են և անսնգամ խափիւ պարկեշտ վարք կը պահանջուի, և ամուրի կենաք կ'ապրին կարի զգուշութեամբ ։ Երբ նոցա մէկին վրայ անբարոյականութեան կասկած լինի մինչեւ ի մահ գատապարտելու պատիժ կայ, վասն զի ազատ ուզած ժամանակ Թողուլ ամուրի կեանք և ամուսնանալ, ամենեւին ոչ արգելք ունի և ոչ նախատինք, Որքան ուզէ կրնայ իւր կեանքը փոխել Սոքա ամեն ութ օր անգամ գլուխնին կը գերծեն ։ Եւ դուրս ելլելու ջրելու արտօնութիւն չունին, մանաւանդ փոքր օրիորդ բնկուհիները ։ Ա յսպէս ալ իսկ իրենց բնակած մեհենի մէջ ամեն մարդու չեն երեւիր ։

Բնկուհիները ձեռքերնին դրամ չեն առներ, վասն զի ծանր մեղք համարուած է ձեռքը դրամ առնելը, միայն թէ իրենց վրայ առած սրտածանելիի եռեւի կողմէն գրպան մը ունին, նըւէր առուղը հոն կը ձգէ, և կամ թէ տակաւին նոցա կարգին չը մտած փոքր աշակերտները կընդունին զայն նուէրները ։

Բունկիներուս վանքի մէջ յատուկ կերակուր չի պատրաստուիր, այլ նոցա աշակերտները՝ ամեն լճակէ մը կախած տուն ի տուն կը շրջին իւրաքանչիւր տուն իւր կերակուրներուս առաջին անդրանիկ դգալը նոցա կը նուիրեն, յետոյ իրենք իրենց կերակուրը կ'ուտեն ։

Երբ ծնողք իրենց զաւակները կուզեն կրատան նուիրել, չորս օր մեծ ուրախութեան հանդէս և խնճոյք կը կատարեն, իրենց աղգականները և բարեկամները հաւաքելով, և նուիրեալն շքեղ կառքի մը մէջ քաղցեցուցանելով քաղաքի մէջ հանդիսիւ կը շրջեցուցանեն ի տես ժողովրդեան ։

Պրահմիներուս ժառանգները երբէք ուղղութեան օրէնքով փաստով, ոչ ապացոյցով չեն հրահանգիր ի կրօնս, այլ յիշողութեամբ և անոսի յայտերով, կայ ոգիտութեան մէջ պահել շատ կը սիրեն ։ Յատուկ ուսուցիչներ վարժարաններ չունին, այլ միայն կատանց մէջ կուսուցանեն մեծ մասամբ իրենց կրօնքն չը քննելը և ուրիշ ամեն կրօնքներէ խորշելը ։ Չի կ'ըսեն ամեն կրօնքներ սուտ են եւ մոլորութիւն. արտաքին գիտութիւններէ ալ կ'ուզեն հեռի մնալ ։ Քրմութեան համար պատրաստուածները կը վարժեցնեն մտաբայականութեամբ ապրելու եղանակներուս մէջ, բերանին եփած բրինձ

նետելով՝ մուրգհանութեամբ կը ջղին, տունէ՛ տուն մէկ մէկ քսակ վիզերնին կախած և ձեռքերնին մէկ մէկ փող, երբ դրամը տանտէր փողերնին կը հնչէ։ Կռապաշտները սովորութիւն ունին ամեն առաւօտ իւղով օծուիլ և արշալոյսին շուտ՛ի գանգէս գետը կ՛երթան լուացուիլ և տեսակ տեսակ մրգեղէններ և գոյն գոյն անուշահոտ ծաղիկներ ձկան ձեւ թէփսիի մէջ դնելով հետերնին կը տանեն գանգէսին նուիրելու։

Երբ գետի եղերք կը հասնին, անխիղճ ամեն կողմ՝ գետին իյնալով եւ րեսի վրայ երկար ժամանակ մնալէն յետոյ կելլեն գետի եղերքը ջուր կը մրատնեն, և մատով ջուր առնելով ճակատնին կը քսեն, յետոյ աչքը, ականջը, գագաթն և այլն, եւ աղօթելով կը լուանան։ Ջուրին ելլելէն վերի գարձեալ եռուի վրայ ինկած երկրպագուները կ՛ընեն, և կը թաւալին հողերուն վրայ։ Ցետոյ գետէն ջուր առնելով հետերնին կը տանեն։

Ամեն երեկոյ՛ի պատիւ գանգէս գետին ճրագները կը վառեն գետի եղերքը։ Նոյն տեղերը շատ մը կռապաշտ ճգնաւոր ուխտաւորներ կան, բայց ճրագարաններու տեղերը ելլելու իրաւունք չունին, որ բարձր տեղ մի է և գլուխը երկաթ։

Այն կրօնաւորները որ նուիրեալ կը համարուին, ՛ի խորգ և ՛ի մոխիր նրստած ցորեկ արեւակէզ կը լինին, անձրեւներու տակը, գիշերը զով ցողի տակ կը հանգստանան, թէեւ հոգնոցներ ունին, բայց ոչ արեւի տակ քունեան եւ ոչ անձրեւոյ օգուտ ունի։ Սաքա չարունակ աղօթքի կը պատրաստին և մերկ են, միայն իրենց առականքը կը ծածկեն։

Հետի երկիրներէն կռապաշտները քսիսան երեք ամիս քալելով սոյն դեսին ուխտի կուգան։ Թէպէտ այս օտարներու հատար փաքր խուղեր չնած են, որոյ՝ մէջ կը պատսպարուին և յետ գառնալոյն գետի ջրէն կը տանին հետերնին առանց գետին դնելու, միայն թէ քնացած ժամանակը եռատանիի վրայ անօթի մը ունին հատատած, անոր մէջ կը դնեն ջուրը երկրէն բարձր։

Այս ջուրը երբ իրենց երկիրը կը հասցունեն իրենց լուացուելի ջուրի մէջ մէկ մէկ կաթիլ կը կաթեցունեն, և անով կ՛օծուին։

Կռապաշտները ՛ի պատիւ Հոլի կրոցն տօն կը կատարեն, կարմիր գոյնով կը ներկուին և կը սկսին պարել մինչև երեկոյ, արեւ մտնելէն վերջ կը սկսին իրարու վրայ ջուր սրսկել, և ծաղրածուիթեամբ գոներէն պատուհաններէն անցնող գարձող կռապաշտ ժողովրդոյ վրայ աղբիւս կը ցանեն, այս տօնի օրը գրեթէ ամենքը մխրճով ծածկուած կը տեսնուին։

Ոմանք ալ դիմակներով և գոյնզգոյն ներկերով խայտաբղետ կը ներկուին, և թաղէ՛ի թաղ անլսելի հայհոյութեամբ կը ջղին։

Խապառ ազատ են իրենց ուզածն ընելու սոյն հանդիսի օրը, մինակ թէ օտար աղջայ վնաս չի պիտի տան, և իրենք իրենց մէջ կռիւ չի պիտի յարուցանեն։ Կռապաշտութիւնը միայն այս չափին կը հակէ։

Մանաւանդ Թագաւորանիստ քաղաքի մէջ Փուճի կուռքին յանկարծական սաւանմը կը պատրաստեն հետեւեալ եղանակաւ։

Թագաւորի քորը արեւելեան Թագուհի կ՛անուանի, իսկ իւր առաջի կիներէն երեքն արեւմտեան, հիւսիսային և հարաւային Թագուհիներ կը համարուին։

Սոյն չորս Թագուհիները Թագա-

ասոյ պնդատոմին մէջ երկու ժամու մէջ քամբախի հունդ ցանելով, գարմանելով, հասցունելով, քաղելով զտելով գղեղով մանելով հիւսելով և իրարու քով բերել կարելով իրենց մեծ կուռքին կը նուիրեն։

Ա. յս գործողութեան մէջ նշանակութեան արժանի է այդ կանանց կեղծ ճարպիկութիւնը, որք այն տեսակ շարժումներ ունին, կը կարծուի թէ իսկ իրօք բան մը կ'ընեն։ Եւ թագաւորը բարձր տեղ մը նստած հանդիսաւէս կը լինի։ Երբ այն կանայք այս գործողութեան մէջն են, յանկարծակի մարդ մը յառիբած ձեւացեալ նոքա մորթի տակ պահուած նոցա, այնինքն կանանց վրայ կը յարձակի, նոքա ալ մի կողմէն իրենց գործը շարունակելով, միւս կողմէն առիւծը վարելով յիշեալ սատանը կը պատրաստեն և կը ներկեն ու բարձր ձողի մի ծայր կապելով երեք թագաւորները իրենց օգնական ներով մէկ տեղ զայն թագաւորին կը նուիրեն, և թագաւորն ալ իւր քոյր արեւելեան մեծ թագուհւոյն կը նուիրէ, որուն վրայ ջուր սրսկելով հատարակութեան կը յանձնեն։ Նոքա եւս մեծ հանդիսիւ կը տանեն իրենց մեծ աստուածայն կը նուիրեն։ Եւ իրենց ջերմ ջնարհակալութիւնը կը յայտնեն, որ քիչ ժամանակի մէջ այսպիսի բարիք մը հրաշագործեց թագուհիներու ձեռօք։

Հնդիկները Աստուածայ ըսուած սև կոյն հարսանիք կը կատարեն մեծ հանդիսիւ, թափօր կազմելով յայմէ և յայնկէ։ Ջահընկալները երեսի չափ համր քալելով, և սոցա ետեւէն բազնին նուիրեալ դրօշակները եւ ատոնց մէջ ոսկէ սանձիւ պալարակապ պըճնեալ և հիանալի զարդերով զարդարուած չորս երիվարները և ատոնց ետեւէն կը քալեն երկու կողմէն չորս հարիւրի չափ մանկտիները, ատոնց մէջ տեղն Աստղիացւոց երաժշտական զօրքն վոլերով և թմբուկներով և սոցա ետեւէն պատգարակի մէջ կուռք մը բազմած բազմապատիկ ճոխութեամբ զանազան զարդերով զարդարուած և չորս սիւներու վրայ հաստատուած հովանոց մը որ հովանի կը պահէ, և անոր բոլորտիքը շուրջ պատած են լապտերներ և ջահեր որք հնդկայ աստուածն կը լուսաւորեն։ Եւ հովահարները երկու կողմէն մնծախնեբը կը հովածեն, որ չհարուածեն իրենց աստուածը։ Եւ անուշահոտ ծխանելները կը ծխեն բուրումն յանուշահոտութիւն։ Եւ անհամար հնդկայ բազմութիւնը եւ քուրմերը առաջէն և ետեւէն ուրախութեամբ երթալով կը շրջին թաղէ ի թաղ ի կատարումն անդղայ կուռքի երեւելագական հարսանեաց։

Կոյ Գեօրնէեօրխօր։

Կալկաթայու հնդիկ կառապաշտները սովորութիւն ունին տարին անգամ մը իրենց քարեղէն վայտեղէն և կաւեղէն չաստուածները գանգես գետը ձգել։

Ա. յս ժողովուրդը այլ և այլ նիւթեղէն կուռքեր շինելով իրենց տան մէջ պահելով կը պաշտեն եւ անոնց առջեւը ինալով երկրպագութիւն կը նեն եւ զանազան զարդերով զանոնք զարդարելով անուշահոտ խնկեղիներ կը ծխեն եւ ճրագներ կը վառեն առնոնցմէ հայցուածներ եւ բարեմաղթութիւնները կ'ընեն։ Շատ երկիւղածութեամբ և ակնածութեամբ կը մօտենան անոնց, և իրենց գործերուն յաջողութիւն կը խնդրեն, մինչև տալ բերգլոյն։

Երբ տարեգլուխ կուգայ, այն կուռքերը աւելի զարդարելով, մեծ

հանդէսներով փոքերով եւ թմբուկ-ներով մեծամեծ ուրախութիւններով քաղաքի փողոցներու եւ հրապարակ-ներու մէջ կը զբօսնեն, յետոյ գան-գէս գետի եզերքը տանելով սաստիկ կերպով կ'անարգեն եւ կ'անպատուեն ու անոնց երեսը կը թքանեն կը նա-խատեն եւ կը հեգնեն աքացի եւ բռնցի կը ծեծեն թէ ինչու մեր ամէն հայց-ուածները չը տուիր, մեր խնդիրները չը կատարեցիր, ուրեմն արժանի ես գետահար լինելոյ, ըսելով գետն կը նետեն, եւ յետ դառնալով նորէն շու-կայէն ուրիշ կուռքեր գնելով իրենց տուներները կը տանին պաշտելու համար։ Եւ ամէն տան մէջ անպատճառ պէտք է որ կուռք գտնուի։

Ա.յս պատկառ կը պատկեն կռա-տանց մէջի կուռքերը եւս։

Իսկ այն կուռքերը որք հարուստ են կամ ոսկիէ եւ արծաթէ եւ այլն թանկագին նիւթերէ շինուած են եւ կամ նոքօք զարդարուած, անոնք եւս մի եւ նոյն կերպով կը տանին, եւ ամէն արարողութիւն եւ նախատինք կուտան. բայց գետը չեն ձգեր, այլ նաւակի մէջ դնելով գետի միջատա-մանը տանելով, կ'ըսեն իրեն, մեր խըն-դիրները չի կատարելուդ համար ար-ժանի էիր այն ամէն նախատանաց ո-րովք նախատուեցար։ Բայց որովհե-տեւ մեր նախատինքները համբերու-թեամբ տարար, մեզ չը բարկացար եւ զմեզ չը պատժեցիր, ուրեմն մենք եւս զքեզ մաքրելով այս սուրբ ջրով (երեք ամ ջուր կը լեցուընեն գլխոյն վրայ) եւ յետ զարձուներով զարձեալ (հանդիսիւ եւ պատուով) մեզ ատ-ուած կ'ընդունիմք զքեզ, միայն թէ յետ այսորիկ մեր հայցուածները եւ խնդիրները կատարէ։ Ա.յս եղանակաւ հարուստ կուռքերը յետ կը զարձնեն եւ կը պաշտեն։ (Շարունակելի։)

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆՆ յանձնուած հետեւեալ նամակն յօժարութեամբ կը հրատարակենք, յուսալով որ մեր սիրելի Ազգայինք տպագրութեան բաժանորդ կը գրուին այնպիսի մի գրաւոր երկասիրութեան համար, որ, ըստ յայտարարութեան նամակին, անշուշտ հարցասիրական սիրտ լինի իւր պարունակութեամբ գինել հայեցի վի-պագ և անցից։

Ռուսաստանի Հայ վիպագրութիւն-ներէն արդէն յայտնի են բանասիրաց անմահ Աբովիանի Վէրք Հայաստան-նին և Պ. Պաղտասարեանցի Սոս-Վարդի թերն, նամակագիրը Բարխուդարեան-ցի աշխատասիրութիւնն երրորդն ալի-տի լինի նոյն օրինակ հրատարակու-թեանց մէջ։

Մենք շատ ուրախ ենք, որ մեր գը-րագէտներն մեր ժողովրդեան կեանքին կը մօտենան և այն հանքը կը հետա-խուզեն, որ արժանի է հետախուզու-թեան։ Մեր ազգային ժողովրդական նուիրութիւնն սիրելու համար՝ պէտք է որ մեր ժողովուրդն ճանաչենք իբր ամէն կատարելութեամբ և թերութեամբ, իսկ ժողովուրդն ճանաչելու համար՝ պէտք է որ ուսումնասիրենք նորա կեանքն ու կենցաղն, նորա սովորու-թիւնները, նորա ուրախական և սգա-լական հանդէսները, նորա սիրոյ և խանդից դէպքերն։ Սէրն, որ մի հոգի ազգեցութիւն ունի մարդկային կենաց վերայ եւ արտայայտութեան բիւրաւոր ձեւեր, արդեօք ինչ ձեւ կ'արտայայտի հայեցի ընտանեկան կե-նաց մէջ, ծնողական և որդիական պար-տաւորութեանց մէջ, նշանախօսական և ամուսնական կապակցութեանց մէջ։ Շատ և շատ նահապետական սիրուն սովորութիւններ կան Հայաստանի վի-նական կենաց մէջ, որոնք խիստ սակաւ

ծանօթ են գրաւոր աշխարհին, եւ որոնք փոխանակ քաջալերութեամբ պահպանուելու, օր առաւր կ'անհետին, որով եւ ժողովրդային կենաց շուքն ու վայելչութիւնն կը վերանայ։

Մեր ժողովրդային կենդանութիւնն կը պակսի եւ մեք բոլորովին անտարբեր ենք։ Ժողովրդային կենդանութիւնն կը պակսի ոչ միայն ընտանեկան շրջանին մէջ, այլ եւ իւր բնական մարմնամարզիկ կրթութեանց մէջ։ Զիտալարժութիւնն, որսորդութիւնն, վինախաղութիւնն, որոնք պատանեկական կրթութիւններ էին Հայաստանի չինական կենաց մէջ, այժմ երիտասարդներուն համար անգամ հրապոյր չունին։ Առաջ աներոջ ընտիր նուէրն իւր առջեւ փեսացուին զէնքեր էին եւ նժոյգ, եւ փեսան իւր պակին զինի՝ անշուշտ համբոյրն փեսաւորաց առջեւ պէտք է թագն ի գլուխ իւր արծորդական ճարտարութիւնն ցոյց տար, հեռաւոր նշանին զարներ հրացանի գնտակաւ եւ իւր ամուսնական թագաւորութեան կեցէն լսեր բոլոր հանդիսականներէն. իսկ այժմ այս առնացի կրթութիւնները ոտքատելու վերայ են եւ հազիւ ուրիք հետքերն կը նշմարուին։

Ուստի քաջալերութեան արժանի են այն ժողովրդային վիպագիրներն, որոնք Հայաստանի չինական կենաց պատկերն պահպանելու համար՝ ի գիր կ'արձանագրեն զայն եւ ներկայ սերունդին կը նուիրեն, կենդանութիւ աշխոյժ արձագանգելու համար։ Քաջալերութեան արժանի է, հետեւապէս, եւ Բարխուդարեանցն, որ իւր հետեւեալ նամակաւ ոգեպնդող օգնութիւն կը դիմէ իւր երկասիրութիւնն հրատարակելու համար։

Ն Ա Մ Ա Կ

Հայրենասէր եղբայր։

Ժամանակն, որ իւր ամենաճարպիկ ձանիքներով աշխարհիս մէջ գանուած աղգ եւ ազինք ծախելով ոչնչութեան մէջ անյայտ արած է եւ տակաւին կ'առնէ, երբէք չը կարողացաւ եւ բնաւ չէ կարող ծախել առաքինեաց եւ գիւցազանց արարքներն. չէ կարող ջնջել նոցա յաւերժական յիշատակներն եւ իւրեանց դիակաց հետ՝ ի խորս գերեզմանաց թաղել նոցա անմահ անունները։ Քանզի ամենայն դարուց մէջ գանուած են հայրենասիրութեամբ վառուած վեհ անձինք, որք առաքինեաց եւ գիւցազանց անուններն եւ քաջագործութիւնները տակիզէն տառերով դրոշմել տուած են պատմութեանց եւ վիպասանութեանց էջերուն մէջ, որք մինչեւ ցայսօր անջինջ մնացած են յաջորդ սերնդոց մէջ։

Ներկայ դարուս մէջ, Հայրենասէր եղբայր, նոյն տուրքը նախանձու աղգասիրութեան կրակն Ձեր սրտի մէջ եւս վառուած կը տեսնուի, որով խնդրեցիք յինէն Խնամախոյի Մերզայի եւ Անոյի վիպական անցքերն գրել, որք անտարակոյս եմ, թէ անհաճոյ պիտի չերեւին Հայ Հայրենեաց առանին կենցաղն սիրող ազգայնոց։

Կը խոստովանիմ, որ Ձեր այս խնդիրն իմ կարողութիւնէս վեր էր, բայց առ Ձեզ ունեցած եղբայրական սէրս կը պարտաւորէր ինս չը խուսափիլ։ Քանզի Ձեր այս նպատակն յառէտ ընդհանուրի օգտին պէտք է ծառայէ, որով կ'ուզէք անցելոյն յիշատակն անկորուստ պահպանել, ներկայիս երիտասարդաց եւ օրիորդաց ամուսնական հշմարիտ սիրոյ օրինակ մի տալ եւ ազգային դգուշութեան տիպար ընծայել։ Վասն որոյ ահա Ձեր ներողա-

մուրթեան վերայ վատահանալով ձեռնարկած եմ և աւարտումն մօտ է արդէն, զոր Ձեզ պէտք է նուիրեմ իբրեւ իմ երկասիրութեանս առաջին պտուղը:

Բայց, Հայրենասէր Եղբայր, թէև ներկայ դարուս մէջ մեր ազնուամիտ հայրենակիցներէն ամենք եւրոպական վիպասանութեանց ձեւերէն, ոճերէն և դարձուածներէն կը սիրեն, սակայն ես ընտրեցի Հայաստանի ոճով գրել այս վիպասանութիւնն, որ թէև անշուք, բայց հայրենի ձեւ և տիպար կը կրէ:

Սոյն վիպասանութեան մէջ ակնհարեւ պէտք է տեսնէք, որ սէրն կը խօսի, քան թէ լեզուն, զգացումն կը խօսի, քան թէ բերանն, սիրան ուզիղն, քան թէ Մերզայ եւ Աննայ: Սոյն վիպասանութեան մէջ պէտք է պարզապէս տեսնէք, որ Մերզայի եւ Աննայի սէրն չը նմանիր այն երիտասարդաց և օրիորդաց սիրոյն, որք յետ նշանախօսութեան առ ժամանակ մի զիրար պատրելէն զկնի կը բաժնուին՝ կեղտ անուն Թողով հասարակութեան մէջ: Պէտք է տեսնէք, որ Մերզայի և Աննայի նշանառքի հիմն ժամանակիս նշանառքներու պէս նիւթական շահուց եւ ակնկալութեանց վերայ չէր հաստատուած, այլ հաւատարիմ սիրոյ, փոխադարձ զգացմանց և համամիտ կամաց վերայ: Պէտք է տեսնէք, որ Մերզայի և Աննայի ապագայ միութեան և երջանկութեան կապն մեծագումար ոսկիներով և ծանր բաներով օժիտներով կապուած չէր, որ սովք շատ անգամ ամուսնութիւնք երջանկութիւնն թշուառութիւնք կը փոխուի, խելք և տեսողութիւն կը տիրեն, սէրն կը տարագրի ընտանեկան յարկէն, անհաւատարմութիւնն մուտ կը գտնէ արձակ համարձակ, և անբարոյականութիւնն կը տապալէ ընտանեկան կենաց սուրբ շինուածն, այլ կապուած էր այն մեծ և եղեմական սիրով, որով գերդաստանք կը սրբանան, ընկերականութիւնն կ'ազնուանայ և ազգ ու աղինք կը վերականգնին:

Հայրենասէր Եղբայր, այս գործոյ մէջ կատարուած իրողութիւնքն այնքան ճշմարիտ են, որ իրական պատմութեան տիպ կը կրեն, բայց որովհետեւ Հայաստանի չինական կենաց, սովորութեանց և ներկայ յարակից անցից նկարագիրներ կան, ուստի լաւ համարեցի վիպասանութիւն անուանել:

Սոյն վիպասանութեան մէջ ջանայի ամփոփել քաղհանաւորաց, հնձուղաց, հարսանեաց եւ բարեկենդանի երգեր եւս, որք ոչ միայն Մերզայի և Աննայի վիպին փայլ կը տան, այլ եւ խիստ հետաքրքրաշարժ պէտք է լինին մեր հեռաւոր ազգայնոց: Վիպասանութեան լեզուն՝ սոյն նամակի լեզուն է, բայ 'ի երգերէն և մի քանի նամակներէ, որք Աբարատեան բարբառոյ տիպ կը կրեն:

Արդ՝ կը խնդրեմ ուրեմն, որ սոյն նամակն իբրեւ յառաջաբան հրատարակել տայք Վանուցդ ՍԻՕՆ հանդիսին մէջ, որպէս զի բանասէր ազգայինք բարեհաճին քաջանորդագրիլ ինձ պէս ասած 'ի Ռուսաստան, նոյնպէս և 'ի Տաճկաստան, ուր առանձին նամակաւ դարձակալ նշանակած եմ 'ի Պոլիս Մեծ. Խմբագիրն ՄԱՍԻՈ լրագրի և 'ի Զմիւռնիս Աբժ. Պետրոս վարդապետ Ներկարացեան, քաջանորդագիրն նշանակելով իւրաքանչիւր օրինակին 3 հինգնոց, որ խիստ չափաւոր է երկասիրութեանս ծառաց դրից նկատմամբ: Ուստի գործոյս տարագրութեան մասին բաժանորդաց քաջալերութեան սպասելով, մնամ եղբայրութեանդ երախտապարտ,

Ո. Գ. Բալխոտարեանց:

1874 Հոկ. 20. 'ի Ղարաբաղ:

ԵՐԳ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՇԻՆԱԿԱՆ ԽՆՃՈՅԻՑ

Ա՛ԻՇՏ ման եկի Շ՛աքի, Շ՛իրուան, Շ՛ամախի,
Պիշերը, ցերեկ քաղքից քաղաք ջրս տարի.
«Ամեն ցաւոց ի՞նչ է դեղ» ես հարցրի,
Ոչ բժիշկներ ինձ ասացին «լաւ գինի»։
Դէ՛, մատռուակ, լի անապակ ածգինի,
Խըմենք կենաց մեր բաժակները Հայ ազգի։

Ա՛խ, աչք աչք չան, ես այն օրից ուխտ արի,
Հայտի վերայ միշտ գործ ածել լաւ գինի.
Փորձով տեսի, հոգւով մարմնով հիւանդի,
Այ հատ բժիշկ, դեղ ու ճարն է լաւ գինի.
Դէ՛, մատռուակ, լի անապակ ածգինի,
Խըմենք կենաց մեր բաժակները Հայ ազգի։

Ա՛զնիւ գինի, ո՛վ կարող է քեզ գովել,
Քո յատկութիւնքն մին մին կարգաւ ըսի 1 շարել.
Աչխարհ ողջ Թուղթ, ծմակ զալամ 2 էլ լինին,
Այ ոք կարէ քո գովասանք լի գրել.
Դէ՛, մատռուակ, լի անապակ ածգինի,
Խըմենք կենաց մեր բաժակները Հայ ազգի։

Ա՛զնիւ գինի, երբ քո ջերան 3 կարաւսում,
Կըծպըծում 4 է, եռում, եփում, պըճպըճում 5.
Երբ կուժայից 6 ձայն ես տալիս քըլքըլում 7,
Կեա՛նք ես կանչում, անմահութիւն խոստանում.
Դէ՛, մատռուակ, լի անապակ ածգինի,
Խըմենք կենաց մեր բաժակները Հայ ազգի։

Ա՛զնիւ գինի, դու անընման, երկնային,
Յաւուրք չնորհուած մի մեծ պարգեւ ես անգին.
Մրաժ, զօրութիւն, խնդիք եւ չնորհք ամենին,
Միշտ դու կը տաս քեզ չափաւոր խըմողին.

1. Լոխ. բոլոր, ամբողջ։ 2. Ղալամ. գրիչ։ 3. Շիրաչ, նոր քամուած գինի։ 4. Կըծպըծալ. եփելու ժամանակ փայլել։ 5. Պըճպըճալ. եռալ։ 6. Կուժայ. գինուոյ հողէ աման։ 7. Քըլքըլալ. նեղ պարանոցով ամանէ թափուած գինուոյ քըլ, քըլ ձայնն։

Դէ՛, մատռուակ, լի անապակ ամծ գինի,
Խըմենք կենաց ողջ չափաւոր խըմողի։
Աչնիւ գինի, երբ քեզ խըմե խեղճ մըշակ,
Կը մոռանայ աւուր քաշած աշխատանք.
Դու կը բանաս նորա փակուած ախորժակ,
Յամաք հացըն հէնց կը գըզե մեզր, կարագ.
Դէ՛, մատռուակ, լի անապակ ամծ գինի,
Խըմենք կենաց ժիր մըշակաց ՚ոյ ազգի։
Աչնիւ գինի, երբ քեզ խըմեն ծերերը,
Խօսքն կ՚ուղղեն նոցա ծըռուած մէջքերը.
Կը սըղալեն 1 իւրեանց մօրուք, պեխերը,
Ու կըսկըսին լաւ պատմուճեանց հիները.
Դէ՛, մատռուակ, լի անապակ ամծ գինի,
Խըմենք բաժակ ողջ ծերուներաց ՚ոյ ազգի։
Աչնիւ գինի, երբ քեզ խըմեն պառաւները,
Շուտով փայլեն նոցա աչաց մուրթ բիբերը.
Տեսնես ինչպես կը վըզվըզան լիսեռները 2,
Ու կը դիզուին բուրդ, բամպակի կծիկները.
Դէ՛, մատռուակ, լի անապակ ամծ գինի,
Խըմենք բաժակ ողջ պառաւանց ՚ոյ ազգի։
Աչնիւ գինի, երբ քեզ խըմեն գըղիները 3,
Շուտ կը տընկուին նոցա կախուած գլուխները.
Մի վայրկենում պըտոյտ կ՚անեն ողջ տուները,
Պատուէր կը տան ինչպես Շահի վէզիրները.
Դէ՛, մատռուակ, լի անապակ ամծ գինի,
Խըմենք կենաց բոլոր գըզըաց ՚ոյ ազգի։
Աչնիւ գինի, երբ քեզ խըմեն զօրականք,
Ո՛ատաղ կ՚անեն ՚ի սեր ազգի մահ ու կեանք.
Ըրիւնք եռան, սրտեր թնդան կարգ ՚ի կարգ
Վաղեն յառաջ ՚ի թշնամեաց մեծ բանակ.
Սուրեր շողան, թօփեր տեղան շատ դնդակ,
Ձորք որոտան, սարեր կրկնեն արձագանգ.
Ընդ, մատռուակ, ո՛ւր զօրականք ՚ոյ ազգին,
Ո՛ւր ե բաժին նոցա կենաց թուռնդ 4 գինին։
Աչնիւ գինի, երբ քեզ խըմեն հիւանդները,
Դէն կը գըցեն բարձ ու տէօշակ, եօրղանները.
Կը վըզփըզան վարդի գունով երեսները,
Ու կըստանան նոր կեանք, ոգի, նոր սրտեր,
Դէ՛, մատռուակ, լի անապակ ամծ գինի,
Խըմենք կենաց ողջ հիւանդաց ՚ոյ ազգի։

1, Սըղալ. ցոկել, շոկել։ 2, Լիսեռն. Հախարակի լիսեռն։ 3, Գըղի. գիւղի տան ախոռ երկարդն։ 4, Թուռնդ. — Թնդացնող, զօրացնող, արիացնող։

Աշնիւ գինի, երբ քեզ խըմեն հայրասըբները,
Վ՛արուց Սըբոց կը լինին քաջ պատմիչները.
Ընակներով կը տան սիրուն խրատները,
Խանալով կը զարմանան լըսողները.
Դո՛ւ, մատռուակ, լի անապակ ա՛ծ գինի,
Խըմենք կենաց կրօնաւորաց ՛այ ազգի։

Աշնիւ գինի, երբ քեզ խըմեն քահանայք,
Մ՛աշտոցն առած չուտ կը վազեն տունօխնանք 1.
Ընգիր 2 կ՛ասեն աղօթք, մաղթանք, չարականք,
Սրրատ կ՛օրհնեն ուաշտ ու կարաս, եղամանք.
Դո՛ւ, մատռուակ, լի անապակ ա՛ծ գինի,
Խըմենք կենաց քահանայից ՛այ ազգի։

Գարմիր գինի, երբ քեզ խըմեն տիրացուք,
Պիւլպիւլի պէս կ՛անեն պէս պէս ծըլվըլուկ.
Երգեր, խաղեր, տաղեր կ՛երգեն կըկըլուկ 3,
Կը զարդարեն կընուէնք, հարսնիք ու խընճոյք.
Դո՛ւ, մատռուակ, լի անապակ ա՛ծ գինի,
Խըմենք կենաց բոլոր դըպրաց ՛այ ազգի։

Գարմիր գինի, երբ քեզ խըմեն աշուղներ,
Կ՛եռան, կ՛եփին եւ ջոչ 4 կը գան սուրբ էշխեր 5
Ի՛ղու կ՛ելնեն սաղ, քեամանչայ, սանթուրներ,
Կ՛ածեն, կ՛անչեն լաւ ու ընտիր շատ երգեր.
Դո՛ւ, մատռուակ, լի անապակ ա՛ծ գինի,
Խըմենք կենաց ողջ աշուղաց ՛այ ազգի։

Գարմիր գինի, երբ քեզ խըմեն ռաղանդէք 6,
Ձայն կը հանեն վոզ, տրնկըլաղ 7 եւ զուռնէք 8.
Ճալլի 9 կը տան քաջ տըղամարդք եւ փեսէք,
Պար կը բռնեն հարսն ու աղջիկ եւ տըղէք.
Դո՛ւ, մատռուակ, լի անապակ ա՛ծ գինի,
Խըմենք կենաց ռաղանդայից ՛այ ազգի։

Աշնիւ գինի, դու գառաւոր արդար ես,
Ով քեզ խըմէ իւր չափից դուրս, կը պատժես.
Ձեռի, ձիւնի, վոշոց միջում կը թաթխես,
Հեռակատարեալ Մոխրաթաւալ մի կ՛անես.
Դո՛ւ, մատռուակ, լի անապակ ա՛ծ գինի,
Խըմենք կենաց ողջ չափաւոր խըմողի։

Ով սուրբ գինի, դու ամենից կը սիրուես,

1. Տունօխնանք. տան օրհնէք։ 2. Անգիր. այսինքն գոց, ի բերան։ 3. Կռկռուկ. գեղգեղանք։ 4. Ջոչ գալ. բանաստեղծական ասիւնն շարժիլ։ 5. Էշխ. ասիւն, եռանգ։ 6. Ռաղանդէք. փողհարք, քնարահարք և այլն։ 7. Տնկըլաղ. փառալ, նաղարայ։ 8. Զուռնայ. շխփոր։ 9. Ճալլի. պարուց այն եզանակին է, որով շատ անձինք շրջանակ կազմելով կը պարեն միմեանց ձեռքից բռնած։

Դո՛ւ օրհնուած ես , դարձեալ Տէրից օրհնուիս .
Ամէն , կը կանչեմ բոլոր սրտով Քրիստոսիս ,
Որ անպակաս Հայ սեղանից դու լինիս .
Դէ՛ , մատուռակ , լի անապակ ածդ գինին ,
Խմենք , փառք տանք , երկնից երկրիս մեծ Տէրին :
Ինչ սեղանում քո բաժակներ գըտնուին ,
Ղարիպ եղբարց անուններն կը յիշուին .
Բաժակ բաժկի ծընկիծընկալով կը թըխուին 1 ,
« Խերով , բարով գան » ասելով կը կանծուին 2 .
Ամէն , տէր տէր Ջան , լի բաժակներ էս ՅՈ գինին ,
Խըմենք կենաց ողջ ղարիպաց Հայ ազգին :
Աղնիւ գինի , երբ դու չը գաս ՚ի սեղան ,
Տըխուր կ՚անցնին կընունք , հարսնիք , բարեկենդան .
Իսկ հոգեհաց կամ ժամահաց երբոր քեզ հետ միանան ,
Ցընծան երեսք , վայլին աչեր , բերանք լինին օրհնաբան .
Ամէն , տէր տէր Ջան , լի բաժակներ էս գինին ,
Խըմենք հոգւոց ներկեցելոց Հայ ազգին :
Որ սուրբ գինի , ով կարէ քո արժանին ,
Գովել խօսքով , կանչել ձայնով բիւրից մին .
Ներիր քո խեղճ ծառայ ՈՒՍՏԱՑ ՋԱՄԱԼԻՆ ,
Որ շատըն Թողուց երգըս լըսողաց սուր խելքին .
Դէ՛ , մատուռակ , լի անապակ Թաս վերջին ,
Ածՙ որ խըմենք , պատուով վերջ տանք մեճլիսին :

1 , Թրքեր . զարնել բաժակ բաժկի : 2 , կանծել , պարպել , խմել , լմնել : ՅՈ , էս , այս :

Ա. ԽՄԲԱԳՐԱՊԻԱՆ ՍԻՕՆԻ

Երկու անգամ է որ Մասիս սա-
տուական լրագրի (ոչ խմբագրէն շա-
րագրուած) բանասիրական յօդուա-
ծոյ մէջ ակնարկութիւն կըլլայ, որ-
պէս թէ մենք գիտութեամբ Գէր.
Խորէն Եպիսկոպոսի տաղաչափական
մի երկին մեզ սեպհականելով Սիօնի մէջ
հրատարակել տուած ենք։ Առաջին
անգամին անգիտական յարձակում մը
համարելով՝ առանց ուշադրութեան
թողնինք, բայց երբ երկրորդեցաւ սոյն
ակնարկութիւնն թէ առ մեզ և թէ
առ Սիօնն՝ ստիպուեցանք հետամուտ
ըլլալ, մեր տաղաչափական տետրակ-
ներն խառնել, (զորս աշակերտու-
թեան ժամանակէն՝ի վեր պահպանած
ենք) Մասեաց Աղաւնին գտնել եւ
համեմատել, որով և երեւեցաւ որ
՝ի գիւղեմանս պանդոխտ Հայոց երգն թէև
մեր տետրակին մէջ կը գտնուի, բայց
մերն չէ եղած, այլ աշակերտութեա-
նըս ժամանակէն օրինակած ըլլալով և
երկար տարիներ անցնելուն պատճա-
ռաւ ընդօրինակութիւնն մոռնալով և
կարծելով թէ մեր շարագրածն է, Սիօ-
նի մէջ հրատարակել տուած ենք մեր
միւս տաղաչափական գրուածոց հետ,
զորս գարձեալ նոյն տետրակէն քաղած
ենք, և ընթերցողք անչուշտ կարդա-
ցած են Սիօնի մէջ։

Սխալմունք մ՚է այս, զոր կը խոս-
տովանինք հրատարակաւ և սոյն սը-
խալմունքն յայտ է նաեւ անոր, որ
նոյն ստանաւորն տղայութեան հասա-
կի գործ համարելով տեղ տեղ վերըս-
տին սրբագրած ենք և ապա հրատա-
րակութեան տուած։ Յաւէ մեզ տես-
նել որ Սիօնի խմբագրութիւնն եւս մեր
պատճառաւ կը թշնամանուի իբրեւ
մեր սխալման մասնակից։ Սիօնի խմբ-
բագրութիւնն Հայոց բոլոր տաղերն,
երգերն եւ բանաստեղծութիւններն
անգիր սերտած չէր. որ իմանար թէ
նոյն երգն Գէր. Խորէն Եպիսկոպոսինն
է և վերատին չը տպագրեր զայն. այս-
պիսի տարապայման պարտաւորու-
թիւն և ոչ մի խմբագրութենէ կարե-
լի է պահանջել։

Արդ մեր սխալմունքն խոստովանե-
լէն զկնի՝ կը խոստովանինք նաեւ, որ
մենք ո՛չ բանագողութեան պիղծանելու-
չափ ցածութիւն ունինք և ոչ Գէր.
Խորէն Եպիսկոպոսի երկոց վերայ յա-
փըշտակուած սիրահարներէն ենք։ Ե-
թէ բանագողութեան ցած խղճն ու-
նենայինք, ոչ թէ Գէր. Խորէն եպիս-
կոպոսի, այլ ուրիշ առաւել բնածին,
ինքնաբուխ և արուարքին ու ներքին
յատկութեամբ կատարեալ քերթող-
ածներէն կ՚առնէինք և մեր անուանբ
կը հրատարակէինք, որով գոնէ մեր
ճաշակն ցոյց տուած կ՚ըլլայինք, թէ
կարող ենք ընտրել գեղեցկին յօտիէն
և բնականն՝ անբնականէն։ Մենք նոյն
երգն, ինչպէս ըսինք, իբրեւ աշակեր-
տութեան ժամանակի երեսփոխութիւնք հր-
րատարակութեան տուած ենք և ոչ
իբրեւ նշանաւոր քերթուած, և այս
հրատարակութիւնն պարզ սխալմունք
չէ յառաջ եկած է, որոյ մասին յատ-
կապէս ներողութիւն կը խնդրեմք Մա-
սիսի մէջ վաղեզ թշնամանող յօդուա-
ծագիրներէն եւ կը խնդրեմք պա-
տուարժան խմբագրութենէդ որ սոյն
երկտող քարեհաճիք հրատարակել
Սիօնի մէջտեղ [1]։

Մնամ . . . .

Մ. Վ. Կէօմիւրճեան։

---

(1) Սոյն նամակն հրատարակելով այլ եւս հարկ
չը մնար Մասիսի Մ. Ն. Ն. Մեծապատիւ յօդուա-
ծագրին այն խօսքերուն պատասխանել, որով (չը

ՊԱՏԱՄԱԽԱՆ

Ա. Պ. Ա. Ս. — Կը գրէք թէ՝ Սիօն ինչո՞ւ լուսնթիւն կը պահէ Աղգային խնդրոց նկատմամբ, ինչո՞ւ չը խօսիր Ասիա և Թաւրոն լրագրաց խաւիանման մասին, ինչո՞ւ ուշադրութեան չ'առնուր Ամեն. Ներսես Ս. Պատրիարքի վերջին օրերս հրատարակած երկու նշանաւոր նամակները . . . :

Իրաւունք ունիք Սիօնի կարծիքն պահանջելու այն կարեւոր իրողութեանց նկատմամբ. բայց կան այնպիսի պարագաներ, որ Սիօն ստիպուած է լռել: Այս վերջին դանի մի տարուան մէջ Ազգային խնդիրներն այնպիսի դարձուածներ կ'առնուն, այնպիսի ախուր տեսարաններ կը ներկայացնեն, որ ամեն ազգայուն սրտեր թախծութեան և վհատութեան մէջ կ'ընկղմէ մեն: Այնպիսի վայրկեաններ կան Ազգերու կենաց մէջ, որ շատ անգամ ջերմ հայրենասերներն անգամ առ ժամանակ մի խոց կուտան և երեսները կը ծածկեն, որ չը տեսնեն այն ազէտալի երեւոյթներն, որոնք խաւարամած տեսիլներով կ'երեւին ազգային կենաց հորիզոնին վրայ: Կզգան աղէտները, կը տեսնեն արհաւիրքը, կը տեսնեն աղգամատնութեան դժոխային ոգին, սրտերը կը թնդան, աչքերը կ'արտասուեն, մազերը կը յուզին. բայց, ինչպէս ասացինք, խոց կուտան առ վայր մի, տեսնելու համար թէ ո՞ր պիսի եղերի չարութեան կատաղութիւնն: Այսպիսի պարագայից մէջ թոյլ տալու է մին չէ՞ որ յուզուելով և մաշուելով ըստ պատի նենգութեան, ստութեան և խարդաւանաց չար ոգին. մինչեւ որ պարագաները նպաստեն և յանկարծ կայծ ամբոխահար լինին ազգի բարոյութեան և խաղաղութեան յանդգնող ոսոխներն: Ահա այս նկատմամբ միտքերնիս երեւոյթ մի կը համարինք Ամեն. Ներսէս Պատրիարքի հրատարակած նամակներն, որով կը յուսանք թէ կը բարձրանայ կողմն ճշմարտութեան եւ այս քան յուզմունքներէ զինի, թէև կարի անագան, Ազգը կը ճանաչէ իւր միաները և կը սկսի գէթ այսուհետեւ իւր բուն շահը մտածել և քան այնմ գործել:

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆՔ

Ռուսաստանի և Տաճկաստանի պարբերական թերթերն երկու ամենատխուր լուրեր կը հրատարակեն, այն է Սուրբ Էջմիածնի ձեմարանին և Տըփխիսի Թամամշեան Քարվանսարայի այրուիլն: Ինչպէս Էջմիածնի ձեմարանն ազգային հոգևոր հաստատութիւն մ'է, նոյնպէս և Քարվանսարան ոչ միայն Հայոց սեպհականութիւն է, այլ և վարձատուր վաճառականներն գրեթէ բոլորն Հայ են, որոց միտան ազգայնութեան միտս կը համարուի և անպատճառ տխուր տրճագանդը սիրտ

պիտեմք թէ ուսմէ և ինչ չարժառիթէ դրդեալ) Թշնամանել զինքն է Սիօնէ խմբագրութիւնն, որ բանադրողութեան տխուր հետ կ'առէ նաեւ վերջապէս դավեսանեին, և կը փափաքի որ բանասիրական քննութեանց մէջ բանասկրոց Թախանձիկ տեսութիւնն ու անաչառ ոգին երեւի քան թէ շողոմանն ու չարիշահութիւնն: Սիօն իւր սոյնչանակէզ փափաքն ընդարձակորէն յայտնած է իւր— Տարեգրութեան Բանասիրեցութեան և Տաղաչափութեան — յօդուածով: (Սիօն 1869, Թիւ 9) և այժմ հարկ չը համարիր երկարօրէն խօսիլ այս մասին:

Ծ. Խ.

ատ քաղր Աղգայնոց սրահին մէջ։ Էջ միածնի Ձեմարանին Գասսիարակութեան ապատանարան մ՚էր և ներկայ Վեհափառ Գէորգ Կաթողիկոսի նշանաւոր գործերէն մին, որուն վրայ իւրաքանչիւր Հայ խանդաղատանօք կը նայէր և կը յուսար որ այդ նիւթական չինքը եկեղեցական յառաջադիմութիւն և բարոյական չինութեան հիմն պիտի լինէր. իսկ Տփխիսի Քարվանսարան Հայոց վաճառականական դասուն պարծանքն էր, և դժբաղդաբար երիտքեան եւս գրեթէ մնիկը գարձան՝ ի ցաւ սրտի քաղր աղգայնոց։ Որչափ գրամ և ժամանակ պէտք են սոյն հոյակապ շինքերն վերստին երեսից առաջին դրից վերածելու համար։

— Ս. Աթոռոյս Միաբանական Ընդհանուր Ժողովն ներկայ ամսոյս մէջ հանդիսիւ բացուեցաւ Արքայան Նախագահի գրաւոր Առենախօսութեամբ, որով Վանուցս միաբեայ (1873—74) բարոյական և նիւթական վիճակն կը նկարագրէր, օտար աղգայ յարուցած միաբեայ խնդիրներն կը յիշէր եւ Աղգ. Կեդրոնական Վարչութեան ու Էջմիածնի Մայր Աթոռոյ հետ ունեցած յարաբերութեանց վիճակը կը պատկերացնէր։

Ժողովը բացուեցաւ Տն. Ժողովց միաբեայ գործողութեանց Տեղեկագրի և Վանուցս Ելից և Մտից Հաշուեկիռը ոյ գիտողութեան առնիւ։ Տեղեկագիրն և Հաշուեցոյցն քանի մը նիստերու մէջ կարդացուեցան, և յատուկ մանաժողովոյ յանձնուեցան քննութեան և վերստին Ընդհանուր Ժողովոյ ներկայանալու պայմանաւ։

— Քաղաքիս Վաեմապայծ Բդեշխն՝ Քեամիլ Փաշայ փոխուած լինելով կը պատրաստուի ուղեւորութեան, ուրուն պէտք է յաջորդէ Վսեմ. Ալի Պէյ, որ ծանօթ է արդէն Պալէստինի ժողովրդեան, եւ կը յուսացուի թէ շուտով իւր պաշտօնատեղին կը ժամանէ։ Շատ խնդիրներ ունէր Սուրբ Աթոռս, որք նախորդ Բդեշխի օրով սկսուած էին, ինչպէս են գլխաւորապէս Բեթղեհէմի սիւնազարդ գաւթի, Սուրբ Փրկչի շինութեան և գերեզմանատան խնդիրներն, որոնք այժմ անկատար վիճակի մէջ կը մնան. եթէ յաջորդ Բդեշխի օրով սոյն խընդիրներն երեսից օրինաւոր եւ արդար լուծումն ստանան, մեծ տպնապ մի և տառապանք պիտի պակսին Սուրբ Աթոռոյս Վարչութեան վրայէն, որ քանի մի տարիէն ի վեր քարոյապէս և նիւթապէս կը հեծէ սոյն ծանրութեան տակ։

— Ս. Աթոռոյս Ուխտաւորներն տակաւին տակաւաթիւ են. Թերեւս այսուհետեւ պիտի յաճախեն. բայց կը ցաւինք որ Հայաստանի քանի մի գաւառաց ընտիր ժողովուրդներն տեղական տաքուն արհաւրանաց են՝ թարկուած լինելով պիտի չը կարենան գալ, վասն զի ինքեանք իսկ կարօտ են օգնութեան։

— Տեղւոյս անձրեւներն արդէն ըսկըսած են եւ տեղական ժողովուրդք շատ ուրախ են այս մասին, մանաւանդ շինականք և երկրագործք։ Անցեալ տարւոյ ցրտութեան հակառակ այս տարի եղանակն խիստ մեղմ է և գարնան պէտս արդէն սկսած են կանաչիլ և գարնան պէտս գեներ։

— Յունաց միաբանութեան և տեղական յունադաւան ժողովրդոց մէջ տակաւին անհամաձայնութիւնն կը տիրէ. ինչպէս կ՚երեւի երկու կողմերն եւս զիջանելու միտում չ՚ունին առ այժմ։ Պուկրատաց ուխտաւորութիւնը գրեթէ բոլորովին դադրած է, և ուխտաւորաց մէջ ամենէն մեծ տեղն կը գրաւեն Ռուսներն, որք այժմ

խաղաղ վիճակի մէջ կը գտնուին ցուցնոց հետ։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՄԱՌՕՏ

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԲՆԱԿԱՆ· ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ· ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ

Ի

Գ· Ս· ԹԱՊԱՑԵԱՆԷ

ՑԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՈՒԽՏԷ Ս· ՅԱԿՈՎԲԵԱՆՑ

Կը վաճառուի Յերուսաղէմ և ի Պոլիս ի Փոխանորդարան.

Գին 7 դահեկան։

Սոյն հրատարակութեան վերայ փաքրիկ ծանօթութիւն մի տալս համար արժան կը համարիմք Դատագրքին հեռեւեալ ԱԶԴՐ հրատարակել։

"Ներկայ Համառօտ Աշխարհագրութիւնը պատրաստեցինք նորավարժից համար ուղեցոյց ունենալով մեզ ըստ քաղաքական նոր փոփոխմանց և աշխարհագրական նորագոյն գիտելեաց ի վերջին ժամանակս հրատարակուած Գաղղիարէն ընտիր Դատագրքերն։

Դատաւորութեան մասին պատշաճ դատեցինք ընդհանրապէս նոր ընդունուած եղանակին հետեւիլ, նախ քննական մասն դնելով, ապա քաղաքականն և ի վերջոյ Ուսումնականն։

Սոյն դատաւորութեան գլխաւոր օգուտն այն է, որ երկրագնդիս քննական նկարագիրը աշխարհագրական ուսման սէր և հետաքրքրութիւն կը զարթուցանէ նորավարժից մէջ. գլխաւոր լերանց շղթայից ուղղութիւնը աւելի զուարճութիւն կը տայ, քան քաղաքական մասն սեպհութեանց և քաղաքայ յատուկ անուններն. մարդկային ցեղի այլ և այլ բաժանմանց, նոցա քաղաքակրթութեան աստիճանին եւ աշխատութեանց ուսումն աւելի զուարճալի է. վերջապէս երկրագնդիս այլ և այլ մասանց պտղաբերութեան եւ զանազան կենդանեաց համառօտ նկարագիրն աւելի մանկական հասակին յարմար է։ Բայց յատուկ, նկատելով որ շատ անգամ յատուկ անուանացուցմունքը տաղտկութիւն կը պատճառէ ուսանողներուն և եռանդը կը մարէ, շատ համառօտ անցանք քաղաքական մասն միայն գլխաւոր քաղաքներն դնելով. աշխարհներն կամ երկրութիւնները եւս բնական բաժանմանց, կամ աշխատից համեմատ դասաւորեցինք դիւրըմբռնելի առնելու համար։ Ուսումնական մասին մէջ եւս նախընթաց երկու մասանց հետեւութիւնը պահպանեցինք։ Իսկ աւելորդ ունէն վերջը աւելցուցինք Հայաստանի աշխարհագրութիւնը, զոր մեր մանուկներն աւելի ընդարձակօրէն ուսանիլ պարտաւոր են ի կանուխ ժամանակաց և կատարելապէս տեղեկանալ իրենց հայրենեաց։

Բաւ համարելով սոյն փոքրիկ ծանօթութիւնը դատագրքին վերայ, կը յաւելուքք, որ Ս· Աթոռոյս Տն· Գողգոթայ կողմին Ուսումնական Խորհրդոյ քննութեան յանձնուելով հաւանութիւն գտած է տպագրութեան, ու րով կը յուսամք թէ՝ նոյն հաւանութիւնն պիտի գտնէ Ազգային վարժարանաց մէջ իւր կիրառութեամբն, որ մեր աշխատանաց միակ եւ ամենէն մեծ վարձն կը համարիմք։

	Դրամ	Փող
Հեգերլեն լուսատուիր. Տպեալ 1869.		30
Հինիկա եւ Մարիամ. Տպեալ 1870.	2	20
Հրահանգ սիրոյ, դարձ Մատեղեան Յովսեփի վարժապետի. Տպ. 1870.	2	
Ղեւոնդեան եկեղեցի, եւ նայլ կաթողիկոս Աղուանից. Տպեալ 1868.	3	
Ձայոյ գիրք. Տպեալ 1873.	300	
Ճառ հաղորդութեան. Տպեալ 1860.	4	
Ճառ դպրոցական. երիցս փոքր տետրակներ. Տպեալ 1863 եւ միւսք՝ 1867.		30
Ճարտասանութիւն առ ձեռն. աշխատասիրեաց Եղիազար Մոսեսեան.	3	
Մատենադրութիւն նախնեաց. Տպեալ 1856.	6	
Մատթէոս Ուռհայեցի, դարձ նախնեաց ԺՌ դարու. Տպեալ 1869.	14	
Մխիթարիս Եփեսացւոյ. Տպեալ 1850.	25	
Մխիթարիս յայտնութեան. Ներսիսի Լամբրոնացւոյ. Տպեալ 1855.	10	
Միսայելի Ասորւոյ ժամանակագրութիւն, դարձ ԺՌ դար. Տպեալ 1871.	16	
—Նոյնը՝ ուրիշ դիւրագրիւ բաղդատուած վրայ ինչ տարբերութեամբ.	12	
Յակոբայեկ կաթողիկոս, պատմութիւն Հայոց, դարձ նախնեաց Թ. դարու.	10	
Յովսեփ գիրեցւոյ. Տպեալ 1849.	10	
Նարեկ. աղօթամատոյց Ս. Հօրն մերոյ գրիգորի Նարեկացւոյ. Տպ. 1868.	12	
Նոր ընթերցարան. Տպեալ 1868.	5	
Ոգերդութիւն ի մեծն Ներսէս. Տպեալ 1863.	4	
Ոսկան հայրենասիրի. Բ. Տիլ 1874.	4	
Ոսոսմն բնութ. Տպեալ 1857.	18	
Ոսուցման տրամաբանութեան. Տպեալ 1869.	3	
Պատմութիւն Ս. Գրոց. Տպեալ 1867.	8	
Պատմութիւն նոր Կտակարանի, Տպեալ 1872.	7	
Պատմութիւն Ս. Երուսաղէմի. քաղուածոյ Մարգանեան կիւրեղի. Տպ. 1872.	5	
Պատմութիւն Երուսաղէմի. աշխատասիրեաց Լեւոն վարդապետ. (**)	8	
Պատմութիւն Ս. Լուսաւորչի. Տպեալ 1867.	4	
Պատմութիւն Լենկթիմուրայ. Տպեալ 1873.	10	
Պատմութիւն Հայոց. Տպեալ 1870.	6	
Պատմութիւն բարոյական. Տպեալ 1872.	7	
Պատմութիւն Հայաստանեայց, առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ. Տպեալ 1872.	16	
Պատմութիւն երկամեայ պանդխտութեան ի Հալէպ, Տպեալ 1871.	20	
—Նոյնը՝ Գաղղիարէն լեզուաւ.	20	
Պաղմոս խոզարարիր, այլ եւ այլ անգամ տպուած.	10	
—Նոյնը՝ մեծ գիրքով	6	
—Նոյնը մինչ՝ գալոցներու համար. Տպեալ 1873.	6	
Նոյնը՝ փոքր գիրքով եւ մանր գրով.	3	
Սիոն օրագիր, կազմեալ 1866 ին մինչեւ 1873. աշխարհիկ լեզուաւ.	40	
Սուրբ գրութիւն Երուսաղէմի. Տպեալ 1859 = (**)	4	
Վարժութիւն փոխադրոց մանկանց. Տպեալ 1868.	6	
Տանիէլ տեղագրութիւն Երուսաղէմի. Տպեալ 1855. (*)	3	
Տարերք խմբագրութեան, Տպեալ 1852. (*)	6	
Տեսչութիւն հավատոյ. Տպեալ 1856. (*)	8	
Տրամաբանութիւն, Պատուելի Գրիգորի Փէշտիմալճեան. Տպեալ 1855. (*)	18	
Տօնացոյց. Տպեալ 1868.	10	
Քերական, հին ոճով. Տպեալ 1872.		20
Քերական Գաղղիարէն լեզուի. Տպեալ 1871.	2	20
Քերականութիւն Հայերէն լեզուի. Տպեալ 1870.	4	
Քերականութիւն Գաղղիերէն լեզուի. Տպեալ 1869.	3	
Քրիստոնէական Համառօտ, Հայերէն եւ Ռուսերէն լեզուաւ, Տպ. 1870.	2	
Օրացոյց եւ դուշակութիւնք օդոյ.	1	

ՅԱՆԿ

ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Մարդաբէական յարակցութիւն ընդ մէջ Հին և Նոր Կտակարանաց. (Շարունակեալ) . . 241–246
Հաւատք եւ Յոյս 246–247
Բանասիրական. (Շարունակեալ) 248–254
Նամակ 255–256
Երդ Հայաստանի հինական խնճոյից 257–260
Աւր խմբագրութիւն Սիօնի . . . . . –261
Պատասխան . . . . . –262
Ժամանակագրականք 262–263
Նոր հրատարակութիւն . . . . . –264

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՔ

Ա. Սիօնը ամեն ամիս կը հրատարակուի 24 երեսէ բազկացեալ մէկուկէս տպագիր թղթով։

Բ. Տարեկան գինն է երկու արծաթ մկճխոյկ, հանդերձ ձանապարհի ծախքովը կանոնիկ վճարուելու։

Գ. Ձատ տեղեակ առնել ազգովը, որչափ է ամեն մէկ տեղին շատ գտ. հիւան վճարք։